

Tartu Ülikool

Sotsiaalteaduste valdkond

Ühiskonnateaduste instituut

Ajakirjanduse ja kommunikatsiooni õppekava

**Praktiline projekt: Eesti ajakirjanduse ja kommunikatsiooni lähiajaloo lühikursuse
ettevalmistamine ja läbiviimine**

Magistriprojekt

Mihkel Uiboleht

Juhendajad: Ene Selart (MA), Marju Himma (PhD)

Tartu 2024

Sisukord

1. Praktilise projekti eesmärk ja põhjendus.....	3
2. Projekti ettevalmistus.....	5
2.1. Kirjandus.....	6
2.2. Fookusgrupi intervjuu Tartu Ülikooli ajakirjanduse ja kommunikatsiooni eriala bakalaureusetudengitega.....	7
2.3. Fookusgrupi intervjuu Tartu Ülikooli ajakirjanduse ja kommunikatsiooni eriala magistrantidega.....	12
2.4. Loengute ja ülesannete ettevalmistamine.....	18
3. Projekti läbiviimine.....	22
4. Projekti tulemused.....	24
5. Diskussioon ja soovitused.....	28
6. Eneserefleksioon.....	31
Kokkuvõte.....	34
Summary.....	36
Kasutatud allikad.....	38
Lisa 1 – Pildid fookusgrupi intervjuu juurde.....	40
Lisa 2 – 15.11.2023 loengu materjalid.....	43
Lisa 3 – 15.11.2023 loengus esitletud esemed.....	51
Lisa 4 – 22.11.2023 loengu materjalid.....	56
Lisa 5 – 29.11.2023 loengu materjalid ja salvestus.....	64
Lisa 6 – 10.01.2024 küsitluse tulemused.....	69
Lisa 7 – Kodutöö ja ülesanded.....	89

1. Praktilise projekti eesmärk ja põhjendus

Minu magistriprojekt on praktiline projekt, mille sisu on Tartu Ülikooli ajakirjanduse ja kommunikatsiooni õppekava bakalaureuseastme õppeaines „Eesti ajakirjanduse ja kommunikatsiooni ajalugu“ (SVUH.00.208, 6 EAP) lähiajaloo osa ettevalmistamine, läbiviimine 2023/2024 õppeaasta sügissemestril ja tulemuste analüüs. Projekti eesmärk on kaardistada hetkeseis, luua õppeainele lähiajaloo osas uut sisu ja lisaväärtust Tartu Ülikooli ühiskonnateaduste instituudile, teha ettepanekud õppeaine arendamiseks ning luua võimalus Eesti ajakirjanduse ja kommunikatsiooni lähiajaloo õpetamiseks magistriastmes, kus praegu sellist õppeainet kavas ei ole. Minu praktiline töö ei ole didaktiline juhend ega valdkonda käsitlevate allikate kõikehõlmav ülevaade.

Tartu Ülikooli ajakirjanduse ja kommunikatsiooni bakalaureuseõppes on juba aastaid olnud Eesti ajakirjanduse ajalugu käsitlev kursus. Kuni 2019/2020 õppeaasta kevadsemestrini kandis kursus nime „Eesti ajakirjanduse ajalugu“, alates 2020/2021 õppeaastast on uus nimi „Eesti ajakirjanduse ja kommunikatsiooni ajalugu“. Kursuse eesmärk on muuhulgas olnud anda tudengile valdkonna kohta ajalooline ja kultuuriline taust, et mõista olulisemaid muutusi ühiskonnas, luua seoseid tänapäevaga, eriala terviklikult tajuda ja selles orienteeruda.

Kuna taastatud Eesti vabariik on rohkem kui 30 aastat vana, siis on kursuse üks osa selle perioodi õpetamine. Eesti ajakirjanduse ja kommunikatsiooni kujunemislugu alates iseseisvuse taastamisest moodustab loengute hulgast ligi 30 protsenti ehk neli loengut (kaks loengut ajakirjanduse ja kaks kommunikatsiooni kohta). Õppeaine läbimine on ajakirjanduse ja kommunikatsiooni bakalaureuse õppekava tudengitele kohustuslik ning see on esimese kursuse sügissemestri kavas. Ainet läbivad valdavalt äsja gümnaasiumist tulnud noored, kes on sündinud pärast sajandivahetust, näiteks õppeaastal 2023/2024 oli suur osa tudengitest sündinud 2004. aastal. See tähendab, et nende jaoks on 1990. aastad ja 2000. aastate esimene kümnend periood, mida nad ise (teadlikult) läbi ei elanud ja millest tuleb teadmisi ammutada elu jooksul. Samas ei õpetata Eesti haridussüsteemis põhikoolis ja gümnaasiumis ajakirjanduse ja kommunikatsiooni ajalugu ning selle kujunemist iseseisvuse taastamise järel. Sarnaselt on magistriõppesse jõudnud esimesed tudengid, kes on sündinud pärast sajandivahetust.

Eelnevalt kirjeldatu tähendab, et Eesti ajakirjanduse ja kommunikatsiooni kujunemislugu iseseisvuse taastamise järel on ülikoolis tähtsal kohal, et mõista, kuidas valdkond on

tänasesse päeva jõudnud. Samas pigem puudub Eesti ajakirjanduse ja kommunikatsiooni kujunemisloost alates 1991. aastast süsteemne ja teadusuuringutele tuginev käsitlus, mis tähendab, et üliõpilasel on piiratud võimalused perioodi kohta iseseisvalt õppida.

Minu isiklik motivatsioon taolist praktilist projekti läbi viia tuleneb neljast asjaolust. Esiteks, läbisin bakalaureusetudengina õppeaine „Eesti ajakirjanduse ajalugu“ kevadsemestril 2019/2020, mis tähendab, et tunnen õppeainet üliõpilase seisukohast. Teiseks, mul on pikaajaline ajaloohuvi ja õppisin bakalaureuseastmes Tartu Ülikoolis ajalugu aastatel 2006–2009 (lõpetamata). Kolmandaks, olen sündinud aastal 1987, mis tähendab, et 1990. aastad on osa minu lapsepõlvest ja tunnen selle perioodi vastu suurt huvi. Neljandaks, soovin end proovile panna just praktilise projektiga, et minu tööst oleks Tartu Ülikooli ühiskonnateaduste instituudile võimalikult palju praktilist kasu.

Järgnevalt kirjeldan peatükkide kaupa projekti ettevalmistust, läbiviimist ja tulemusi, esitan soovitusel ja eneserefleksiooni. Töö lõpus on kokkuvõte ning lisamaterjal, mille seas on kõikide loengute slaidid, loengutes kasutatud esemete tutvustus ning tudengite seas korraldatud küsitluse andmed täies mahus.

2. Projekti ettevalmistus

Ettevalmistust alustasin sellest, et tõmbasin koostöös juhendajatega oma magistriprojekti ajalised piirid Eesti iseseisvuse taastamisest 1991. aastal kuni 2008. aastani, mil periodiseeringu (Himma-Kadakas, 2018: 16) järgi lõppes üks etapp ajakirjanduse üleminekul trükist veebi. Leidsime ühiselt, et hilisema perioodi käsitlemine ei ole põhjendatud, sest sellest on möödas liiga vähe aega. Samuti käsitletakse viimase 15 aasta jooksul Eesti ajakirjanduses ja kommunikatsioonis toimunut põgusalt teistes Tartu Ülikooli ajakirjanduse ja kommunikatsiooni eriala bakalaureuseastme õppeainetes.

Projekti ettevalmistav faas koosnes viiest etapist:

1. Eesti ajakirjanduse ja kommunikatsiooni kujunemise kohta alates 1991. aastast käiva kirjanduse ülevaate koostamine;
2. Eesti ajakirjanduse ja kommunikatsiooni kujunemise kohta alates 1991. aastast käiva kirjanduse läbitöötamine ja olulise selekteerimine;
3. fookusgrupi intervjuu läbiviimine Tartu Ülikooli ajakirjanduse ja kommunikatsiooni eriala magistrantidega, tulemuste analüüs;
4. fookusgrupi intervjuu läbiviimine värskelt õppeaine „Eesti ajakirjanduse ja kommunikatsiooni ajalugu“ läbinud Tartu Ülikooli ajakirjanduse ja kommunikatsiooni eriala bakalaureuseastme tudengitega, tulemuste analüüs;
5. loengute ja ülesannete ettevalmistamine.

Kirjanduse ülevaadet, läbitöötamist ja selekteerimist vajasin selleks, et luua loengutele raamatutest, teadusartiklitest ja kaitstud lõputöödest faktiline vundament. Fookusgrupp magistrantidega oli vajalik, sest üks minu projekti ülesanne on luua võimalus õpetada Eesti ajakirjanduse ja kommunikatsiooni lähiajalugu magistriastmes, samuti oli magistrantide arvamus vajalik, sest nende hulgas on bakalaureuseastmes Eesti ajakirjanduse (ja kommunikatsiooni) ajalugu õppinud tudengeid, kes oskavad anda tagasisidet õpetamisele ja selgitada omandatud teadmiste vajalikkust hilisemas elus. Fookusgrupp värskelt õppeaine „Eesti ajakirjanduse ja kommunikatsiooni ajalugu“ läbinud bakalaureusetudengitega oli vajalik, et saada vahetut infot õppeaines lähiajaloo õpetamise ülesehitusest ning tudengite ootustest, teadmistest ja tagasisidest. Kogutud materjali analüüsi põhjal koostas loengute materjalid ja ülesanded.

2.1. Kirjandus

Eesti ajakirjanduse ja kommunikatsiooni lugu alates iseseisvuse taastamisest käsitlevad erinevad raamatud (näiteks Hennoste ja Kurvits, 2019; Kadastik, 2016; Kurvits ja Hennoste, 2019; Lauristin ja Vihalemm, 1997; Pihel, 2021; Rull, 2008; Saksakulm Tampere, 2005; Šein, 2005; Šein, 2021), teadusartiklid (näiteks Jõesaar, 2017; Kurvits, 2019; Lauk, 1996) ning kaitstud lõputööd (näiteks Himma-Kadakas, 2018; Saks, 2011; Mallene, 2011). Identifitseerisin huvipakkuvaid allikaid 85, millest valisin välja 45, mis esmase hinnangu järgi sobisid õppematerjali koostamiseks ja millega töötasin edasi. Järgnevalt toon välja valiku olulisematest materjalidest.

Eesti ajakirjanduse ja kommunikatsiooni lähiajaloo kohta avaldatud materjalidest on esindusliku ülevaate teinud Roosmarii Kurvits (2019: 384–387), kelle artiklist selgub, et erinevate valdkondade nagu raadio ja televisiooni kohta on põhjalikke kokkuvõtteid tehtud, kuid kõikehõlmavat ülevaadet pole. Ilmunud on erinevate tuntud ajakirjanike ja ajakirjandustegelaste kohta või nende enda poolt kirjutatud raamatud, näiteks Toomas Uba (Press ja Lindström, 2010), Urmas Ott (Karell, 2009; Kersna, 2018) ja Mart Kadastik (2016). Samuti on avaldatud mitmeid teemakohaseid telesaateid (näiteks Aasna, 10.11.2023; Lepasar, 17.10.2018; Lepasar, 18.05.2019; Lepasar, 27.09.2019).

Eesti ajakirjanduse viimase kolme kümnendi mõtestamisel on oluline üleminekuajaga seotud temaatika, mida muuhulgas lahkavad Andres Jõesaar (2017), Epp Lauk (1996), Marju Lauristin ja Peeter Vihalemm (1997) ning Kertu Saks (2011). Eesti ajakirjandusmaastiku arengust iseseisvuse taastamise järel, riigisisestest võitlustest turu pärast, rahvusvahelise kapitali kaasamisest jpm kirjutab Mart Kadastik (2016).

Viimastel aastatel on ülevaatlikku käsitlust Eesti ajakirjanduse lähiajaloo pakunud mitu kogumikku. 2019. aastal ilmus Tiit Hennoste ja Roosmarii Kurvitsa „Eesti ajakirjanduse 100 aastat“, kus perioodi alates 1991. aastast käsitletakse 55 leheküljel. 2019. aastal tõid samad autorid välja ka teose „101 Eesti ajakirjanduspala“, kus ajakirjanduse kujunemislugu alates iseseisvuse taastamisest katab ligi 20 peatükki, näiteks viimane diktor Eesti Televisiooni ekraanil telekava lugemas 2002. aastal (Kurvits ja Hennoste, 2019: 162–163), intervjuuerimiskuningas Urmas Ott menukate saadetega „Carte blanche“, „Augustivalgus“ ja „Happy Hour“ (Kurvits ja Hennoste, 2019: 174–175), peldikuseina mõiste teke anonüümsete internetikommentaaride kohta (Kurvits ja Hennoste, 2019: 180), Marju Lauristini kriitikast

Eesti ajakirjanduse kergekaalulisuse kohta levima hakanud metafoor Rakvere raibe kombel kolletumisest (Kurvits ja Hennoste, 2019: 180; Visnap, 1997: 4).

Ulvi Piheli (2021) raamatus „101 Eesti telesaadet“ mahtus valikusse 60 iseseisvuse taastamise järgselt alguse saanud saadet, mille kohta on detailne kirjeldus ning selgitus nende rollist. Televaldkonnast iseseisvuse taastamise järgses Eestis koostas põhjaliku ülevaate Hagi Šein (2005). Viimase paarikümne aasta arengud nii tele-eesis kui ka kaadri taga, samuti teletegijate biograafiad ja digitaliseerimise võtab Šein kokku oma teoses „Digiajastu teleraamat“ (Šein, 2021).

Marju Himma (2018: 16) doktoritöö on Eesti ajakirjanduse lähiajaloo seisukohast erakordne, sest pakub vähe käsitletud Eesti veebiajakirjanduse arengu iseloomustamiseks välja neljaetapilise jaotuse: staatiline etapp (1995–2000), üleminek trükist veebi (2000–2008), kiire ja odava uudisvoo tootmine (2008–2012) ning iseseisvate platvormide poole pürgimine (alates 2012. aastast).

Eesti kommunikatsiooni lähiajalooost on vähem akadeemilist materjali kui Eesti ajakirjanduse omast. Ülevaateid siinse suhtekorralduse olulistest juhtumitest ja kujunemisloost on siiski kirja pandud (Saksakulm Tampere, 2005; Rull, 2008). Näiteks lahkab kauaaegne suhtekorraldaja Ivo Rull (2008: 27–31) K-kohukese juhtumit, mis seisneb selles, kuidas Keskerakond hiilis 2005. aasta kohalike omavalitsuste volikogude valimiste eel mööda poliitilise välireklaami keelust, kasutades erakonna reklaamis teadlikult valimiste eel turule toodud uut kohukest, mille logo sarnanes Keskerakonna omale. Rull (2008: 30) kirjeldab muuhulgas teo tagajärgi ehk Keskerakonna head valimistulemust ja vaeb kommunikatsiooni eetilise üle.

2.2. Fookusgrupi intervjuu Tartu Ülikooli ajakirjanduse ja kommunikatsiooni eriala bakalaureusetudengitega

Fookusgrupp on kvalitatiivse lähenemise ja sekkuva tehnikaga standardiseerimata vestluslik rühmaintervjuu, kus osaleb tavaliselt 6–8 inimest, mis viiakse läbi struktureeritud küsitluskava järgi, millel on üsna kitsas teemafookus ning mille eesmärk on osalejate omavaheline stimulatsioon (Vihalemm, 2014). Fookusgrupi moderaator loob vaba õhkkonna ja hoiab vestlust kindlates aja- ja teemaraamides. Robert Merton iseloomustas fookusgrupi

rühmavestlust kui mikromodelit ühiskonnas toimuvate interaktsioonide mõtestamisel ning Edward Ferni järgi loob fookusgrupp sama aja jooksul rohkem infot kui näiteks süvaintervjuu (Vihalemm, 2014). Triin Vihalemm (2014) on välja toonud, et õnnestunud fookusgrupp kiirendab teemaga seotu väljaotsimist mälust ja aitab esile tuua eri vaatenurki. Kuna fookusgrupp võimaldab arutelu ja julgustab inimesi avama oma tausta ning teadmisi ja kogemusi võrdlema, siis sobib just see meetod minu küsimustele vastamiseks.

Fookusgrupi intervjuu bakalaureuseastme tudengitega toimus 12. aprillil 2023 Lossi 36 õppehoone ruumis 207 ja selle eesmärk oli uurida äsja õppeaine „Eesti ajakirjanduse ja kommunikatsiooni ajalugu“ läbinud Tartu Ülikooli ajakirjanduse ja kommunikatsiooni eriala tudengitelt, kui vajalikuks nad peavad Eesti ajakirjanduse ja kommunikatsiooni lähiajaloo õpetamist Tartu Ülikoolis, kuidas võiks seda teha ja milline oli värske kogemus. Samuti uurisin laiemalt seda, millised on tudengite senised kokkupuuted Eesti ajakirjanduse ja kommunikatsiooni lähiajaloo kohta.

Põhilised fookusküsimused olid:

1. Milliseid kokkupuuteid omavad Tartu Ülikooli ajakirjanduse ja kommunikatsiooni õppekava bakalaureusetudengid Eesti ajakirjanduse ja kommunikatsiooni lähiajaloo väljaspool äsja läbitud õppeainet ja kust need pärit on?
2. Milline oli õppeaines „Eesti ajakirjanduse ja kommunikatsiooni ajalugu“ saadud kogemus seoses lähiajaloo ja millised on soovitusel õppeainele tulevikuks?
3. Kui vajalikuks peavad Tartu Ülikooli ajakirjanduse ja kommunikatsiooni õppekava bakalaureusetudengid Eesti ajakirjanduse ja kommunikatsiooni lähiajaloo õpetamist Tartu Ülikoolis?

Fookusgrupi edukaks läbiviimiseks valmistasin ette Eesti ajakirjanduse ja kommunikatsiooni lähiajaloo puudutavate sündmuste ja isikute loetelu ning pildid ([Lisa 1](#)), mille kaudu oli võimalik toetada arutelu ja mõista inimeste teadmiste sügavust selliselt, et fookusgrupist ei kujune ebamugavust tekitav teadmiste kontroll.

Fookusgruppi võisid kuuluda kõik praegused Tartu Ülikooli ajakirjanduse ja kommunikatsiooni bakalaureuseõppe esimese kursuse tudengid. Fookusgrupi sujuvaks

läbiviimiseks piirasin osalejate arvu viie tudengiga (T1, T2, T3, T4 ja T5). Kõik osalejad täitsid informeeritud nõusoleku lehe.

Tulemused

Kokkupuuted Eesti ajakirjanduse ja kommunikatsiooni lähiajaloo

Kõik fookusgrupis osalejad tõid välja, et enne ülikoolis läbitud õppeainet puudus neil kokkupuude ja sügavam teadmine Eesti ajakirjanduse ja kommunikatsiooni (lähi)ajaloost. Gümnaasiumis ja põhikoolis seda ei õpetatud. T1 selgitas, et alles siis, kui ta otsustas tulla Tartu Ülikooli ajakirjandust ja kommunikatsiooni õppima, hakkas ta ajakirjandusest rohkem huvituma, kuid seegi puudutas rohkem aktuaalseid teemasid. Ainsana ütles T4, et ta on kuulnud lugusid Eesti ajakirjanduse ajaloost, sest käis enne ülikooli astumist praktikal ja suhtles seal vanemate ajakirjanikega.

T5 kirjeldas, kuidas ülikooli astudes oli esimesel nädalal mitmes õppeaines olukordi, kus ta ei saanud puudulike taustateadmiste tõttu aru, millest on jutt. Temaga nõustus T1.

T1: „Mul kohe kõige esimene päev oli see, kus mul mingid küsimused tekkisid. Kui mainiti Juhan Peegli nime, mul polnud aimugi, kes ta tegelikkuses on sel hetkel.“

Üldiselt kumas fookusgrupis osalejate jutust mitte ainult varasemalt puudunud seos Eesti ajakirjanduse ja kommunikatsiooni ajalooga, vaid ka vähene igapäevane ajakirjanduse tarbimine. Samas tajusid vastajad, et lähiajaloo tundmine on vajalik ja nad suhtusid selle õppimisse positiivselt.

Kogemus õppeainega ja soovitud

Fookusgrupis osalenud tudengid pidasid äsja läbitud õppeainet „Eesti ajakirjanduse ja kommunikatsiooni ajalugu“ vajalikuks ja tõid välja mitu asja, mis neile lähiajaloo osast meelde jäi, näiteks Mart Kadastiku külaskäik (T1), ajakirjandusvabaduse kujunemine üldiselt (T2), ajalehtede koondumine, Postimehe ja Delfi vaheline võitlus ning mitmekesisus (T3), väljaannete plahvatuslik kasv (T4) ja Toompea ründamine 1990. aastal (T5). T3 ja T4 tundsid

tänu läbitud õppeainele ära pildi Pärnu metanoolitragöödiast, millest nad enne ei teadnud midagi.

T5 hinnangul räägiti õppeaines rohkem 19. sajandil toimunud, kuid viimasest 30 aastast liiga vähe. T4 ütles, et lähiajaloo osa oli teiste osadega võrreldes napp. T3 nõustus.

T3: „Kui ma märkmeid vaatasin selle ajaloo kursuse kohta, siis tegelikult selle lähiajaloo perioodi kohta on kõige vähem, nii et seda me väga-väga sügavuti ei puudutanud.“

Kõik fookusgrupis osalejad pidasid õppeainet vajalikuks ja kasulikuks. T5 selgitas, et talle õppeaine meeldis, sest oli palju praktilisi ülesandeid ning toimusid õppekäigud. T3 ütles, et õppeaines õpiti lisaks ajaloole palju akadeemiliste tavade kohta, näiteks viitamist. T2 tõi positiivsena välja võimaluse ise materjale otsida, näiteks raamatukogust. T4 sai teada, mida on üldse kirjandusmuuseumist ja ülikooli raamatukogust võimalik leida.

T1, T3 ja T5 hindasid negatiivse poole pealt, et proportsioon ajaloo ning muu akadeemilise ja kultuurilise info vahel oli paigast ära, st muud infot oleks võinud olla vähem. T1 tõi välja ka suure andmemahu slaididel, mida ei jõudnud üles märkida.

Kasutatud õppemeetodite kohta tõid fookusgrupis osalejad positiivsena välja õppekäigud ja teised praktilised ülesanded (T2, T4 ja T5) ning külalisesinejad (T1, T3). Rohkem soovivad fookusgrupis osalejad näha audiovisuaalset sisu.

Fookusgrupis osalejate seas oli konsensus, et õppeaines võiks olla rohkem lähiajalugu ning tudengitel on selle vastu huvi. T3 ütles, et lähiajaloole võiks rohkem rõhku panna, sest tulevases töös on ajakirjanikul tarvis teada, kuidas on väljaanne loodud ja mis on selle ajalugu.

Eesti ajakirjanduse ja kommunikatsiooni lähiajaloo õpetamise vajalikkus

Kõik fookusgrupis osalejad hindasid, et äsja läbitud õppeaine „Eesti ajakirjanduse ja kommunikatsiooni ajalugu“ on vajalik ja oluline, mõne arvates väga vajalik. T2 selgitas, et lähiajalugu on tarvis tunda, sest 1990. ja 2000. aastatel juhtunud on suur mõju tänapäeva sündmustele, mistõttu on vaja ajakirjanduses tegutsevatel inimestel seda teada. T4 nõustus, et

väljaannetes, kuhu praktikale minnakse, eeldatakse, et tudengid on lähiajaloo kursis. T1 tõi välja, et lähiajalugu tuleb teada murranguliste perioodide tõttu, näiteks Eesti iseseisvuse taastamine, sest see tõi ka ajakirjandusse üleöö kaasa suured muudatused. T2 nõustus.

T2: „1990-ndad oli nii murranguline aeg ja see on mänginud tänapäeva Eesti ühiskonna kujunemisel suurt rolli, et ma arvan seda tuleks ajaloona käsitleda.“

T3 ja T1 ütlesid, et üldist kultuurilugu peab õppima põhikoolis ja gümnaasiumis, mitte ülikoolis. Küll aga on nende hinnangul ülikoolis õige koht erialasel kultuurilool. T5 ja T2 tõi välja, et 1990. ja 2000. aastatest on piisavalt aega möödas, et seda lähiajaloo õpetada.

Kokkuvõtte fookusgrupist

Fookusgrupis osalenud Tartu Ülikooli ajakirjanduse ja kommunikatsiooni õppekava bakalaureusetudengite kokkupuuted Eesti ajakirjanduse ja kommunikatsiooni lähiajaloo olid enne õppeaine „Eesti ajakirjanduse ja kommunikatsiooni ajalugu“ läbimist peaaegu olematud. Vaid ühel fookusgrupis osalejal oli tänu varasemale ajakirjanduspraktikale veidi asjakohast informatsiooni. Samas pidasid kõik fookusgrupis osalejad Eesti ajakirjanduse ja kommunikatsiooni lähiajaloo oluliseks ja väljendasid siirast soovi rohkem teada.

Õppeaine „Eesti ajakirjanduse ja kommunikatsiooni ajalugu“ läbimisel hindasid fookusgrupis osalenud kõrgelt praktilisi ülesandeid, kuid soovisid rohkem teada lähiajaloo, mida nende hinnangul tuleb senisest suuremas mahus õpetada. Lisaks juba kasutatavatele õppemeetoditele nagu õppekäigud ja praktilised ülesanded soovisid fookusgrupis osalenud tudengid näha rohkem audiovisuaalset sisu ning erinevate prominentsete juhtumite ja isikute tutvustamist.

Kõik fookusgrupis osalejad hindasid, et Eesti ajakirjanduse ja kommunikatsiooni lähiajaloo õpetamine Tartu Ülikoolis on vajalik ja oluline, sest viimase 30 aasta jooksul juhtunud on suur mõju tänapäevale. Lähiajaloo tundmine on fookusgrupis osalenute hinnangul väärtuslik tööturul ja ajakirjanduse kui valdkonna paremal mõistmisel.

2.3. Fookusgrupi intervjuu Tartu Ülikooli ajakirjanduse ja kommunikatsiooni eriala magistrantidega

Fookusgrupi intervjuu magistriastme tudengitega toimus 1. aprillil 2023 Zoomi vahendusel ja selle eesmärk oli uurida, millised on Tartu Ülikooli ajakirjanduse ja kommunikatsiooni eriala magistriõppe tudengite kokkupuuted, hoiakud ja arvamused Eesti ajakirjanduse ja kommunikatsiooni lähiajaloo ning selle õpetamise kohta Tartu Ülikoolis. Seejuures oli oluline teha vahet, kas magistrant on varasemal haridusteel õppinud Eesti ajakirjanduse (ja kommunikatsiooni) ajalugu või mitte. Fookusgrupi abil oli soov saada informatsiooni selle kohta, mida arvavad bakalaureuseõppes Eesti ajakirjanduse (ja kommunikatsiooni) ajalugu õppinud tudengid omandatud teadmistest; millised on nende tudengite, kes bakalaureuseõppes seda ainet ei õppinud, kokkupuuted Eesti ajakirjanduse ja kommunikatsiooni lähiajaloo ja mida arvavad magistrandid võimalikust Eesti ajakirjanduse ja kommunikatsiooni lähiajaloo kursusest magistriõppes. Fookusgrupp magistrantidega oli vajalik, sest üks minu projekti ülesanne on luua võimalus õpetada Eesti ajakirjanduse ja kommunikatsiooni lähiajalugu magistriastmes, samuti oli magistrantide arvamus vajalik, sest nende hulgas on bakalaureuseastmes Eesti ajakirjanduse (ja kommunikatsiooni) ajalugu õppinud tudengeid, kes oskavad anda tagasisidet õpetamisele ja selgitada omandatud teadmiste vajalikkust hilisemas elus.

Põhilised fookusküsimused olid:

1. Milliseid kokkupuuteid omavad Tartu Ülikooli ajakirjanduse ja kommunikatsiooni õppekava magistrandid Eesti ajakirjanduse ja kommunikatsiooni lähiajaloo ja kust need pärit on?
2. Mida soovivad Tartu Ülikooli ajakirjanduse ja kommunikatsiooni õppekava magistrandid Eesti ajakirjanduse ja kommunikatsiooni lähiajaloo teada?
3. Kui vajalikuks peavad Tartu Ülikooli ajakirjanduse ja kommunikatsiooni õppekava magistrandid Eesti ajakirjanduse ja kommunikatsiooni lähiajaloo õpetamist Tartu Ülikoolis, sh magistriõppes?

Fookusgrupis olevate inimeste erinev varasem kogemus annab uuringu eesmärki arvestades kasulikku informatsiooni, sest just erinev taust ja teadmiste ühtlustamine magistriõppes on üks nurk, mis on minu magistriprojektis oluline. Fookusgrupi edukaks läbiviimiseks

valmistasin ette Eesti ajakirjanduse ja kommunikatsiooni lähiajalugu puudutavate sündmuste ja isikute loetelu, mille kaudu oli võimalik arutelu toetada ja mõista inimeste teadmiste sügavust selliselt, et fookusgrupist ei kujune ebamugavust tekitav teadmiste kontroll.

Fookusgruppi võisid kuuluda kõik praegused Tartu Ülikooli ajakirjanduse ja kommunikatsiooni magistriõppe tudengid. Fookusgrupi sujuva läbiviimise nimel piirasin osalejate arvu kuue tudengiga. Värbamisel kasutasin isiklikke tutvusi. Minu jaoks oli oluline, et fookusgrupis on erineva taustaga tudengeid ehk neid, kes on varem Eesti ajakirjanduse (ja kommunikatsiooni) ajalugu õppinud, aga ka neid, kes pole seda õppinud. Seega pidin värbamisel filterküsimuste abil kindlaks tegema, et on mõlema taustaga osalejaid.

Fookusgrupis osalesid varem Eesti ajakirjanduse (ja kommunikatsiooni) ajalugu bakalaureuseastmes õppinud B1, B2 ja B3 ning varem Eesti ajakirjanduse ja kommunikatsiooni ajalugu mitte õppinud A1, A2 ja A3. Kõik osalejad täitsid informeeritud nõusoleku lehe.

Tulemused

Kokkupuuted Eesti ajakirjanduse ja kommunikatsiooni lähiajaloo

Fookusgrupis osalejad tõid välja oma varasemad kokkupuuted Eesti ajakirjanduse ja kommunikatsiooni lähiajaloo ülikoolis ja väljaspool seda. Tööga seonduvalt mainis üks osaleja (B1), et tal on Eesti ajakirjanduse ja kommunikatsiooni lähiajaloo teadmisi vaja läinud, küll aga tõi teine osaleja (A2) välja, et tal tuli tööga seoses vanu ajalehti uurida, mis tema hinnangul ei ole niivõrd lähiajaloo uurimine, vaid lihtsalt meediamonitoring.

Mitu osalejat (näiteks A2 ja B3) tõid välja, et kokkupuude oli vaid seoses ülikooliga.

B3: „Ma tahtsin lihtsalt seda öelda, et ma ei mäleta ühtegi sellist olukorda, kus mul oleks olnud seda mingit ajaloolist teadmist vaja nagu, et sellest sõltub midagi, kui hästi mingit tööd sooritan. Kindlasti on seda läinud vaja koolitööde jaoks.“

A2: „Ma mäletan kunagi, kui ma oma esimest eriala omandasin, siis ma pidin tegema mingi teema kajastamisest ülevaate ajakirjandusest, mis tähendas siis Tartu Ülikooli raamatukogus istumist ja lehtede läbivaatamist, et kas siis seal ajaloos oli seda teemat kajastatud.“

Täpsemal uurimisel tuli välja, et kaks fookusgrupis osalejat (B1 ja B3) on veebis otsingumootorite abil uurinud tausta, et mõista töö ja eraelus toimunud jutuajamisi ning laiemalt valdkonnast paremini aru saada.

B1: „Et kui ma tahan nagu hiljem mõista seda üldist vestlust tagantjärele, siis ma olen ise läinud hiljem guugeldama, et mida see täpsemalt tähendab, kui keegi toob näite, et keegi tegi seda nagu kunagi ajaloos, siis hiljem mõtlen, et mis täpsemalt tegi või kuidas ta tegi, sest noh ma ei saa kõike teada nii hästi kui kauem valdkonnas töötanud inimesed, siis see on nagu loogiline.“

B3: „Mina olen lihtsalt seda teinud, et kui on nagu jutuajamine ja mingid võõrad nimed käivad läbi, siis olen teinud nagu teinekord sihukest tähtsat nägu, et jaa, ma saan aru, ma saan aru. Ja siis samal ajal vaikselt nagu guugeldan tegelikult.“

Kokkuvõttes olid osalejate kokkupuuted Eesti ajakirjanduse ja kommunikatsiooni lähiajaloo esmapilgul pigem pinnapealsed, kuid täpsemalt küsides selgus, et neid kokkupuuteid siiski on olnud. Eraldi olid teemaga kokku puutunud B1, B2 ja B3 oma varasemate õpingute käigus.

Soov Eesti ajakirjanduse ja kommunikatsiooni lähiajaloo teada

Fookusgrupis osalejate seas oli ühine arusaam selle kohta, et Eesti ajakirjanduse ja kommunikatsiooni lähiajaloo olulisemate sündmuste tundmine on seotud üldiste teadmistega ühiskonnast.

Näiteks B1 tõi välja, et tema töös on oluline teada, millises toimetuses on keegi varem töötanud, mis teemadel ja kuidas sõna võtnud ning millised on olnud erinevate väljaannete fookused ja taust.

B1: „Et kui rääkida Postimehest või Eesti Päevalehest, siis kuidas need on kujunenud ja mida tehakse. Et see on nagu oluline teada just töövõttes võib-olla kõige enam.“

Sama arvas B3, kes tõi välja teadmised kui professionaalsuse näitaja.

B3: „...ma ütleks, et pigem on neid selliseid ajaloolisi või huvitavaid taustateadmisi vaja läinud lihtsalt nagu seltskondades oma valdkonna inimestega suheldes. Et see on nagu sellises noh, natuke nagu selline ütleks mingi professionaalsuse näitaja natuke kohati. Aga lihtsalt, et sa oled oma kursusekaaslastega või endiste kursusekaaslastega koos, vestlete ja siis tulevad jutuks sellised huvitavad faktid ajaloost.“

A3 arvas, et tegu on laiemal silmaringil küsimusega, mis näitab üldist huvi ühiskonnas toimuva vastu.

Fookusgrupis osalenute seas tekitas uudishimu erinevate 1990. aastatel toimunud sündmustest fotode näitamine, mida kasutasin fookusgrupi elavdamiseks. Isegi siis, kui osaleja ei teadnud, mis pildil on, tekitas see huvi. Näiteks B1 ütles saate „Reisile sinuga“ foto kohta, et kuigi ta ei tea, mis sündmusega tegu on, soovib ta pildil kujutatut järgi teada, mis seal toimus.

Vanade fotode näitamine vallandas mitme fookusgrupis osaleja jaoks isiklikud meenutused või muljed. Näiteks A2 rääkis Lennart Meri poolt Tallinna lennujaama tualetis antud pressikonverentsist fotot nähes loo oma perekonnast.

A2: „Meie tänases igapäevaelus on see siiski nagu materialiseerunud, sest minul tuli sellest just juttu, läksime perega reisile ja noh, esiteks ju Lennart Meri nimi lennujaamal ja see bareljeef, kuidagi isegi teismelistele kuidagi kempsu lugu oli neile nagu teada, et jah, et sellel on nagu seos üks igapäevaeluga /.../.“

Osalejad väljendasid mitmel korral üldsõnaliselt, mida nad soovivad Eesti ajakirjanduse ja kommunikatsiooni lähiajaloo kontekstis teada saada. Näiteks A2 pakkus välja olulisi spordisündmusi, B3 jällegi poliitikamaastikul toimunut, B1 meelelahutuslikke sündmusi ja A1 pressifotode ülevaadet.

Kokkuvõtvalt oli fookusgrupis üldine tunnetus, et soov teada saada on teatud piirini olemas, aga nägemused on erinevad ja pigem üldsõnalised.

Eesti ajakirjanduse ja kommunikatsiooni lähiajaloo õpetamine

Varasemalt Tartu Ülikoolis bakalaureuseastmes Eesti ajakirjanduse ajalugu õppinud B1 ja B2 olid arvamusel, et bakalaureuseastmes tuleb panna rohkem rõhku just lähiajaloole. Samuti hindasid nad, et Eesti ajakirjanduse ja kommunikatsiooni lähiajaloo õpetamine Tartu Ülikoolis on vajalik, sh on neil huvi selle õppimise vastu magistriastmes.

B2: „Kogu tänane päev baseerub mingis mõttes ju alati eelnevale ja see on ka puhtalt selline hügieeni küsimus, et sa nagu tead, mis väljas sa tegutsed, oskad luua seoseid, oskad mõelda, miks mingid asjad on läinud mingit rada pidi. Just see analüütilise seoste loomise oskus ja laiema pildi tajumine ja ma arvan, et see on nagu möödapääsmatu, et see peaks olema. See on kindlasti väga olulisel kohal.“

A2, kes polnud varem õppinud Eesti ajakirjanduse lähiajalugu, oli fookusgrupi alguses arvamusel, et sellisest kursusest magistriõppes ta pigem huvitatud ei ole.

A2: „Aga samas näiteks kui ma nüüd ise tulin, teiselt erialalt mingite teatud ootuste ja lootustega, siis kui näiteks niisugune aine oleks olnud lihtsalt valikainena, ma ei ole kindel, et ma oleks selle valinud. Ma ei vaidlusta, et see oleks nagu vajalik, aga jah, siin võiks nagu mingeid lisatingimusi luua, et seda vajadust teadvustada.“

Samas fookusgrupi lõpus oli A2 arvamusel, et soovib selle teema peale veel mõelda ja pigem soosib sellise õppeaine lisamist õppekavasse ka magistriastmes, sest fookusgrupis räägitu ja näidatu tundus huvitav.

A2: „Pigem tahaks öelda aitäh, et selles mõttes oli nagu põnev, et kui ma tulin siia fookusgruppi pisut sellise nagu ehk suhtumisega, et see teema pole varem huvitanud niivõrd, siis pigem see, mis me täna rääkisime, mis seal nagu näitasid, et see on pannud mind selle peale nagu rohkem mõtlema kui selle eriala nagu vaatest ja loodetavasti siis see, mis sa teed oma tööga edasi, et annab mingisuguse mõtestatud tulemuse õppekavadesse.“

Sarnase muutuse tegi fookusgrupi jooksul läbi A3, kes alguses kahtles, kas huvitub magistriõppes taolisest valikainest. Samas lõppsõnas ütles ta, et tekkis huvi ja soovib rohkem teada.

A1 ütles algusest peale, et tema jaoks sõltub taolise õppeaine valimine eelkõige sellest, kes on õppejõud ja kuidas seda õpetatakse.

Õpetamise meetodite koha pealt on osaliste hinnangul oluline videomaterjali ja laiemalt ajaloo atraktiivne esitamine. Arutelu tekkis teemal, mida toob endaga õppemeetodina kaasa ajalooliste isikute intervjuerimine üliõpilaste poolt. Näiteks A3 tõi välja, et see on suur vastutus õppejõule saata üliõpilane materjali koguma, sest üliõpilaste tase on erinev.

Kokkuvõtvalt arvasid fookusgrupis osalejad valdavalt, et Eesti ajakirjanduse ja kommunikatsiooni lähiajalugu tuleb rohkem õpetada ja kasutada erinevaid atraktiivseid õppemeetodeid, sh videolahendusi.

Kokkuvõtte fookusgrupist

Esimesele püstitatud fookusküsimusele sain vastuse, et fookusgrupis osalenud Tartu Ülikooli ajakirjanduse ja kommunikatsiooni õppekava magistrantide senised kokkupuuted Eesti ajakirjanduse ja kommunikatsiooni lähiajaloo kohta on põgusad ja pärinevad kolmest peamisest allikast. Esmalt isiklik kogemus: fookusgrupis osalenute seas oli magistrante, kes mäletasid ise 1990. aastatel ja vahetult pärast sajandivahetust aset leidnud sündmusi, sest olid sel ajal piisavalt vanad, et ajakirjandust tarbida. Teine allikas on üldised teadmised ühiskonnast: kuigi mitmed fookusgrupis osalejad ei olnud ise neid sündmusi kogunud, olid nad neist kuulnud. Kolmas allikas oli Tartu Ülikooli ajakirjanduse ja kommunikatsiooni bakalaureuseastmes läbitud õppeaine, mis käsitles Eesti ajakirjanduse ja kommunikatsiooni ajalugu.

Teisele fookusküsimusele saadud vastused võib summeerida kahte suuremasse gruppi. Esiteks – soov mõista, millisel viisil on kujunenud praegune Eesti ajakirjanduse ja kommunikatsiooni maastik, et olla võimeline seal orienteeruma, näiteks teada erinevate oluliste inimeste tausta ning väljaannete kujunemislugu ja seotust. Teine on üldisem soov olla kursis ühiskonnas toimuvaga ja/või ajaloo kohta, mida võib kokkuvõtvalt nimetada üldteadmisteks. See tähendab, et soovitakse laia silmaringi võimaldavaid teadmisi.

Kolmandale küsimusele andis suurem osa fookusgrupis osalejatest lõpuks vastuse, et taoline valikaine on huvitav ja veidi selle peale mõeldes süvenes neis huvi lähiajaloo teadmiste vastu, kuigi alguses olid nad pigem skeptilised ja arvasid, et sellist ainet ei pruugi olla tarvis. Samas ei vastanud nii kõik osalejad ja viidati ka sellele, et kusagil on piir, mida on mõistlik ülikooli tulevalt inimeselt eeldada. Lisaks ei ole huvitav ja vajalik sama asi, kuid fookusgrupi osalejate väljendusviisist võis välja lugeda, et nad mõtlesid enda isiklikku huvi väljendades ka laiemalt, kas selline õppeaine võib olla vajalik. Eraldi küsimus on, kas tegemist võiks olla magistriõppes n-ö tasanduskursusega ehk materjaliga, mis valdavalt kordab bakalaureuseõppes omandatud. Fookusgrupis seda täpsemalt ei arutatud, küll aga olid bakalaureuseastmes Eesti ajakirjanduse ja kommunikatsiooni ajalugu õppinud valdavalt seda meelt, et lähiajaloo osakaal oleks võinud olla sellel kursusel suurem.

2.4. Loengute ja ülesannete ettevalmistamine

Lisaks kirjanduse ülevaatest ja fookusgruppidest saadud informatsioonile valmistasin loengud ja ülesanded ette tänu kohtumistele juhendajatega, mis toimusid 3. novembril 2022 (Selart), 1. ja 16. detsembril 2022 (Himma ja Selart), 12. jaanuaril 2023 (Himma ja Selart), 24. märtsil 2023 (Selart), 7. septembril 2023 (Selart) ja 26. oktoobril 2023 (Selart). Samuti vestlesin 8. ja 9. novembril 2023 telefoni teel ning kohtusin 13. novembril 2023 Eesti Rahvusringhäälingu (ERR) muuseumi juhataja Tiit Kimmeliga, kellel on üle 40 aasta kogemust Eesti Televisioonis ja kelle juhitas muuseumis on mitmed ajaloolised esemed. Vestlesin Kimmeliga, et laenata ajaloolisi esemeid, mida õppeaines näidata, ja teada saada, kuidas tema on ajakirjanduse lähiajalugu uurinud.

7. novembril 2023 vestlesin telefoni teel endise ajakirjaniku ja suhtekorraldaja, Tartu Ülikooli ajakirjanduse eriala vilistlase Raul Rebasega, kellelt uurisin 1990. aastatel kogetud juhtumite kohta. Perioodil mai kuni november 2023 vestlesin korduvalt telefoni teel ja kohtusin kahel korral kogenud ajakirjaniku ja Tartu Ülikooli ajakirjanduse eriala vilistlase Vahur Kersnaga, keda kutsusin külalisloengut pidama ja kellega arutasime laiemalt Eesti ajakirjanduse lähiajaloo teemal. Soovisin just Kersnat kutsuda tudengitega kohtuma, sest ta on Tartu

Ülikoolis ajakirjandust õppinud, mistõttu hindasin, et tudengitel on lihtne seoseid luua ja Kersna mõjub seeläbi inspireerivalt.

Septembris ja oktoobris 2023 konsulteerisin mitmel korral kahe inimesega, kes on tugevalt seotud ajaloo ja ajakirjandusega. Tartu Ülikoolis ajaloo eriala lõpetanud ja riigiarhiivis töötanud pikaajaline spordiajakirjanik Tarmo Tiisler andis mõtteid, millele loenguid ettevalmistades tähelepanu pöörata, ning laenas oma 2010. aasta jalgpalli maailmameistrivõistluste finaaltorni otsusekannete kaustad, mida loengus näitasin. Pikaajaline ajakirjanik, Tartu Ülikoolis ajakirjanduse eriala ning ajaloo doktorantuuri lõpetanud Indrek Schwede andis nõu loengute ülesehituse kohta ja laenas kaks 1990. aastatel tema poolt kasutatud diktofoni, mida loengus näitasin. Audiovisuaalset materjali otsisin ERRi arhiivist ja Youtube'ist, pildimaterjali ajalehtede veebiväljaannetest ja Eesti Rahvusraamatukogu arhiivist.

Minu ülesanne oli luua sisu 15., 22. ja 29. novembri 2023 ja 6. detsembri 2023 loengutele ning kolm väikese mahuga ülesannet (iga ülesande eest oli võimalik teenida maksimaalselt kaks punkti (kursuse kogumaht 100 punkti), ülesanded olid õppeaine sees vastavalt neljas, viies ja kuues) ja üks suurema mahuga kodutöö (maksimaalselt kümme punkti, õppeaine sees oli tegemist kolmanda kodutööga). Teemadest oli tarvis katta aastad 1991–2008 Eesti ajakirjanduses ja kommunikatsioonis, mistõttu jaotasin loengud järgnevalt: esimene loeng rääkis ajakirjandusest, teine kommunikatsioonist, kolmas oli külalisloeng ning neljandas esitlesid tudengid oma kolmandat kodutööd. Väikese mahuga ülesanded jagunesid: esimene ajakirjanduse, teine kommunikatsiooni ning kolmas külalisloengu kohta. Suurema mahuga kodutöö oli ajakirjanduse teemal.

Eesmärk ei olnud ajakirjandust ja kommunikatsiooni võrdselt käsitleda, vaid panna enam rõhku ajakirjandusele, sest kommunikatsioon valdkonnana on ajakirjandusest tunduvalt noorem – ajakirjandusõpe algas Tartu Ülikoolis 1954. aastal, kommunikatsiooni (toonase nimega avalikud suhted) hakati õpetama 1996. aastal – ning ajakirjanduse kohta on ilmunud rohkem käsitlusi.

Kolmest väiksema mahuga ülesandest esimene (kursuse arvestuses neljas ülesanne) oli telesaate “Pealtnägija fenomen” vaatamine ja ca 200 sõnaga kolmele küsimusele vastamine: miks kujunes “Pealtnägijast” edukas telesaade?; mis oli kõige üllatavam teadmine, mille

saadet vaadates said?; millised on selle saate põhjal hea ajakirjaniku olulisemad omadused? Ülesande eesmärk oli õppida Eesti ajakirjanduse lähiajaloo ühe kõige olulisema telesaate kujunemislugu, samuti valmistada tudengid ette Vahur Kersna külalisloenguks.

Teine kahepunktiline ülesanne (kursuse arvestuses viies ülesanne) oli Ivo Rulli raamatust “Meediamängud” ühe vabalt valitud juhtumi kohta lugemine ning ca 200 sõnaga kolmele küsimustele vastamine. Küsimused olid järgmised: milles seisnes juhtumi sisu ja millal see toimus?; miks on see juhtum kommunikatsiooni seisukohast oluline?; mis on juhtumi olulisim õppetund? Ülesande eesmärk oli tutvustada üht kommunikatsioonikaasust lähiajaloo.

Kolmas kahepunktiline ülesanne (kursuse arvestuses kuues ülesanne) oli Vahur Kersna külalisloengust ca 250 sõnaga olulisemate mõtete kirja panemine. Ülesande eesmärk oli Kersna loengu analüüs, olulise kinnistamine ja aktiivse kuulamise toetamine.

Suurema mahuga kodutöö (kursuse arvestuses kolmas kodutöö) oli Eesti ajakirjanduse lähiajaloo praktiline uurimine ja intervjuu ühe aastatel 2000–2020 Tartu Ülikooli ajakirjandusõppe lõpetanud tegevajakirjanikuga. Kodutöö koosnes mitmest osast: ajakirjaniku intervjuueerimine, intervjuu transkribeerimine, infokasti koostamine ja suulise ettekande tegemine. Kodutöö õpetas lähiajaloo uurimist (ajakirjaniku tausta ja ajastu selgeks tegemine, eeltöö), andmete kogumist (intervjuu ettevalmistamine ja läbiviimine), suhtlemist (intervjuu kokkuleppimine, läbiviimine, intervjuueerimisoskused), andmete korrektset esitamist (intervjuu transkriptsioon, vormistamine) ning esinemist (presentatsiooni koostamine, olulise edastamine lühidalt loengus, mis oli ühtlasi hea ettevalmistus suuliseksksamiks). Tudengid andsid selle kodutööga panuse kahe juubeli – Juhan Peegli 105. sünniaastapäev ja Tartu Ülikooli ajakirjandusõppe 70. aastapäev – tähistamisse, sest kogutud materjali kasutasin eelneval kokkuleppel tudengitega Tartu Ülikooli ühiskonnateaduste instituudis näituse jaoks.

Kodutöö kirjeldus koosnes kaheksast punktist ja kümnest intervjuu küsimusest. Tegevajakirjanikud, keda tudengid intervjuerisid, valisin välja mina: käisin läbi vilistlaste nimekirja, tegin kindlaks tegevajakirjanikud ning valisin välja minu hinnangul tuntumad ja suuremates ajakirjandusväljaannetes töötavad ajakirjanikud, kellega läbiviidud intervjuul võiks olla aastate pärast ka ajalooline väärtus. Valiku tegemisel arvestasin, et esindatud on

erinevad meediumid. Iga tudeng intervjueris erinevat ajakirjanikku. Kõigi ülesannete ja kodutöö kirjeldus on [lisas 7](#).

Loengute tarbeks otsisin erinevat videomaterjali. 15. novembril 2023 toimunud loengu jaoks kogusin teleseriaali “Metsik roos”, tutvumissaate “Reisile sinuga”, 2002. aastal Tallinnas toimunud Eurovisiooni lauluvõistluste ning 2003. aasta Urmas Oti telesaate “Augustivalgus” videoklipid. Kõigi nelja videoklipi eesmärk oli näidata toonase ajastu Eesti populaarseid telesaateid ja anda edasi nende olemust. 22. novembril 2023 toimunud loengu jaoks kogusin videoklippe 1990. ja 2000. aastatel näidatud valimisreklaamidest, videoloo Venemaa vägede väljaviimisest 1994. aastal ja videoloo Lennart Meri pressikonverentsist Tallinna lennujaama tualetis 1997. aastal. Taoliste videote näitamise eesmärk oli iseloomustada erinevate perioodide kommunikatsiooni Eestis. 29. novembril 2023 toimunud Vahur Kersna külalisloengu tarbeks kogusin videoklipid Urmas Oti saadetest “Augustivalgus” ja “Carte blanche” ning tema enda antud intervjuudest – videod valisin välja, et toetada Kersna ettekannet Otist ja anda edasi 1990. ja 2000. aastate alguse Eesti vaadatuimate vestlussaadete olemust.

Ettevalmistusele kulus ligikaudu 164 tundi, millest:

- 50 kirjanduse ülevaate koostamisele ja informatsiooni sõelumisele;
- 30 fookusgruppide ettevalmistamisele, läbiviimisele ja tulemuste analüüsile;
- 15 kohtumistele juhendajatega;
- 12 vestlustele ja kohtumistele erinevate allikatega (välja arvatud juhendajad);
- 16 audiovisuaalse materjali otsimisele ja läbivaatamisele;
- 4 fotomaterjali otsimisele;
- 20 slaidide koostamisele ja loengu struktuuri ettevalmistusele;
- 5 loengute korralduslikele küsimustele ja suhtlusele;
- 5 ülesannete ja kodutöö koostamisele;
- 7 transpordile (siia hulka ei ole arvestatud Tartu ja Tallinna vahel sõitmist, mis tulenes sellest, et ma elasin sel perioodil Tallinnas, aga on arvestatud loenguks vajalike esemete transport Tartu ja Tallinna vahel ja kohtumistele sõitmine).

Loengupõhiselt ei ole võimalik ettevalmistusele kulunud tunde välja tuua, sest palju kogutud materjalid oli ristkasutuses mitme loengu vahel. Kui jagada kõik ettevalmistusele kulunud tunnid nelja loenguga, siis keskmiselt kulus ühe loengu jaoks 41 tundi.

3. Projekti läbiviimine

Järgnevas peatükis tutvustan loengute läbiviimist ning kodutöö ja ülesannete tagasisidestamist.

Õppeainele oli registreerunud 42 tudengit, kellest õppetöös osales aktiivselt 40. Loengud toimusid 15., 22. ja 29. novembril 2023 ning 6. detsembril 2023 kell 12.15–13.45 Tartus aadressil Lossi 36 asuvas õppehoones. Samuti osalesin Lossi 36 õppehoones suulise eksami vastuvõtmisel 13. detsembril 2023 kell 12.15–15.55 ja 3. jaanuaril 2024 kell 12.15–15.55, järelleksami vastuvõtmisel 31. jaanuaril 2023 kell 13.00–14.00 ning kokkuvõtvas loengus 10. jaanuaril kell 17.15–18.45. Tagasisidestasin perioodil november 2023 kuni jaanuar 2024 kokku 131 ühikut kodutöid ja suhtlesin regulaarselt tudengitega e-posti ja Moodle'i vahendusel.

15. novembril 2023 toimunud loengu pealkiri oli “Ajakirjandus iseseisvuse taastamise järgselt” ning see oli jagatud kolmeks osaks: 1) siirdeühiskond ehk üleminek diktatuurilt demokraatialle (1991–1994); 2) stabiliseerumine (1995–1999); 3) arengukriis ja Eesti teelahkmel (2000–2008). Igas etapis tutvustasin olulisi trende ja sündmusi ning lähemalt mõnd vastavat perioodi iseloomustanud sündmust, proovides tuua arusaadavaid paralleele tänapäevaga. Esimeses osas selgitasin teleseriaali “Metsik roos” ning saate “Reisile sinuga” populaarsuse näitel olukorda telemaastikul ja ühiskonnas laiemalt 1990. aastate esimesel poolel; teises osas Madis Jürgeni ajakirjandusliku eksperimendi ja Murutar vs. Hallaste juhtumi näitel ajakirjanduse piiride kompamist ja rollide kujunemist uues ühiskonnas; ning kolmandas osas Eurovisiooni lauluvõistluste korraldamise, rindereporterite ning Urmas Oti ja Edgar Savisaare vahelise dialoogi näitel tele- ja ajakirjandusmaastikul toimuvat uuel sajandil. Ajastut ja inimesi iseloomustasin nelja video ja 13 fotoga. Lisaks selgitasin ja näitasin loengus erinevaid ajaloolisi esemeid (1990. aastatel kasutatud tehnilised vahendid) ja dokumente (ajakirjanike märkmed, kirjad, saateplaanid), tudengid said kõigi nendega lähemalt tutvuda. Loengu slaidid leiab [lisast 2](#) ja fotod loengus näidatud esemetest [lisast 3](#).

22. novembril 2023 toimunud loengu pealkiri oli “Kommunikatsioon iseseisvuse taastamise järgselt” ning see koosnes neljast osast: 1) kommunikatsioon üleminekuaastatel; 2) suhtekorralduse esiletõus; 3) töövõtted 1990. aastatel; 4) sajandivahetuse eel ja järel. Sarnaselt eelmisele loengule tutvustasin siingi igas etapis olulisi trende ja sündmusi ning

lähemalt mõnd vastavat perioodi iseloomustanud sündmust, proovides tuua arusaadavaid paralleele tänapäevaga. Juhtumitest tutvustasin lähemalt Lennart Meri pressikonverentsi Tallinna lennujaama tualetis, Pärnu metanoolitragöödia kommunikatsiooni, Copterline'i traagilise õnnetuse kommunikatsiooni ning erinevate ajastute poliitkommunikatsiooni. Ajastut ja inimesi iseloomustasin seitsme video ja kaheksa fotoga. Loengu slaidid leiab [lisast 4](#).

29. novembril 2023 toimus külalisloeng Vahur Kersnaga, kes tutvustas pikemalt Urmas Oti fenomeni, rääkis enda karjäärast ning vastas tudengite küsimustele. Leppisin Kersnaga kokku loengu sisu, tegelesin korralduslike küsimustega (loeng toimus erandkorras Juhan Peegli nimelises auditooriumis ja sellest said osa võtta ka teiste kursuste tudengid) ja valmistasin ette viis videoklippi, millest kokkuleppel Kersnaga näitasime loengus kahte. Salvestasin loengu kahe Tartu Ülikooli ühiskonnateaduste instituudi kaameraga. Loengu slaidid ja salvestuse leiab [lisast 5](#).

6. detsembril 2023 toimunud loengus esitlesid ühtekokku 17 tudengit oma kolmanda kodutöö materjali. Õppeainet kokkuvõtvas loengus 10. jaanuaril 2024 viisin läbi küsitluse.

Läbiviimisele kulus ligikaudu 102 tundi, millest:

- 15 loengute läbiviimisele (kokku viis loengut, keskmiselt kolm tundi loengu kohta);
- 12 eksami ja järeleksami vastuvõtmisele (kaks viie ja poole tunnist eksamipäeva ja üks tunnine järeleksamipäev);
- 60 ülesannete ja kodutöö tagasisidestamisele, millest 45 tundi kulus 3. kodutööle ja 15 tundi kokku ülesannetele neli, viis ja kuus;
- 5 jooksvale suhtlusele tudengitega e-posti ja Moodle'i vahendusel;
- 10 küsitluse koostamisele ja tulemuste analüüsile.

4. Projekti tulemused

10. jaanuaril 2024 toimus õppeaines “Eesti ajakirjanduse ja kommunikatsiooni ajalugu” kokkuvõttev loeng, kus viisin läbi küsitluse, millega uurisin õppeaine läbinud tudengite hinnanguid ja arvasin minu läbi viidud osa kohta. Küsitlusega soovisin tagasisidet kasutatud õppemeetoditele, ülesannetele, kodutööle ja eksamile, samuti üldisi soovitusi ja hinnangut, mil määral erinevad meetodid ja ülesanded õppimist toetasid. Kogutud materjali kasutan projekti analüüsimisel ja võtan arvesse soovitude tegemisel.

Tagasisideankeedi andmed kogusin vabatahtlikkuse põhimõttel ja isikustamata kujul. Kõik osalejad täitsid eelnevalt informeeritud nõusoleku ankeedi. Küsitlusele vastas 23 tudengit. Järgnevalt võtan tagasiside kokku ja toon välja kõige olulisema. Täies mahus ja muutmata kujul saab küsitluse tulemusi lugeda [lisast 6](#).

Ühtekokku küsisin 12 erineva tegevuse kohta, kui palju need õppimist toetasid. Viie palli skaalal, kus viis tähendab maksimumi ehk hinnangut “toetas õppimist täielikult” ja üks miinimumi ehk hinnangut “ei toetanud õppimist üldse”, oli tegevuste keskmine hinne 4,42. See tähendab, et tudengite hinnangul toetasid tegevused nende õppimist küllaltki hästi.

Tudengite hinnangul toetas kõige paremini õppimist loengutes Eesti ajakirjanduse ja kommunikatsiooni lähiajaloo seotud juhtumite tutvustamine piltide ja faktide abil, samuti videoklippide vaatamine. Nimetatud tegevuste keskmine hinne oli vastavalt 4,78 ja 4,65. Juhtumite tutvustamise kohta kirjutas üks tudeng järgnevalt (kirjapilt muutmata): “Tihtipeale räägitakse vaid suurtest sündmustest (II ms ja mis oli kõige ägedam lahing jne). Selles õppeaines oligi kõige ägedam see, et meile selgitati mingit konkreetset sündmust detailselt ja see aitas sellist empaatilist lõhet oluliselt vähendada.”

Mitu tudengit arvas, et videoklippide näitamine aitas paremini informatsiooni meelde jätta, seoseid luua ja mõista, milline oli 30 aasta tagune aeg. “Ilma videoklippideta oleks ajakirjanduse ajalugu muusikaajalugu ilma muusikata,” kirjutas üks tudeng tagasisides. “Nägime Urmas Otti ja tema intervjuerimise stiili. /.../ Klippide kvaliteetki andis ettekujutuse toonasest elust,” kirjutas teine tudeng.

Ühelt poolt pakkusid videoklipid vaheldust ja tagasiside põhjal tundus, et tudengid eeldavad videomaterjali kasutamist, samas oli videol ajaloo mõistmist süvendav funktsioon. Tudengitel ei olnud täpset ettekujutust, milline nägi välja telesaade umbes 30 aastat tagasi ja videomaterjal võimaldas seda tekitada. Vana videomaterjali nägemine tekitas tudengites avastamisrõõmu.

Videomaterjaliga võrreldes hinnati veidi madalamalt Eesti ajakirjanduse ja kommunikatsiooni lähiajaloo seotud esemete näitamise kasulikkust loengus. Keskmine hinne oli 4,43 ja mitu tudengit kirjeldas, kuidas vanu esemeid, näiteks diktofoni või raadiomakki, oli põnev käes hoida. Samas toodi välja, et esemetega tutvumine ei toetanud õppimist ning kuna see toimus loengu ajal, siis oli keeruline süveneda, sest samal ajal loeng jätkus.

Tagasisides hinnati väga kõrgelt (keskmine hinne 4,73) 3. kodutööd, mis oli ajakirjanike intervjuerimine. Kuigi ülesanne oli paljude tudengite hinnangul raske, teenis see kõrge hinde, sest oli praktiline, pakkus talutava katsumuse, andis selgust eriala valikul, õpetas suhtlemist ja intervjuerimist. Samas tõstatas mitu tudengit küsimuse, kuivõrd oli ülesanne seotud antud õppeainega.

Tudengid hindasid kõrgelt Vahur Kersna külalisloengut, mille keskmine tulemus oli 4,65, kuid kui välja arvata kaks vastajat, kes ei käinud loengus ja kelle hinnang oli ilmselt seetõttu 1, siis oli keskmine 5,0. Tagasiside põhjal täitis Kersna inspireerija ja lähiajaloo selgitaja rolli: Kersna autoriteet pani tudengid kuulama ja andis usku, et kõik on võimalik. “Kõige põnevam loeng, kus ma kunagi käinud olen,” kirjutas üks tudeng tagasisides. “Oli tohutult inspireeriv nii tähtsat tegelast auditooriumi ees näha. Kersna suutis tekitada tunde, et meist võiksidki päriselt saada tema kolleegid. Samuti tõi loeng mind maa peale ja näitas, et televisioonis nähtud suurkujud on tegelikult täiesti tavalised inimesed nagu meiegi,” kirjutas teine tudeng.

Tagasiside põhjendustest saab järeldada, et tudengite õppimist toetasid väga hästi prominentsete ning ajakirjandust ja kommunikatsiooni tugevalt mõjutanud juhtumite analüüs ning video- ja fotomaterjali pakkumine. Konkreetsete juhtumite käsitlemine tekitas empaatiat, aitas mõista seoseid hilisemate arengutega. Seoseid aitas edukalt luua ja varasemaid aegu mõista ka erinevate esemete näitamine loengus. Praktiline ülesanne, kus oli

tarvis ajakirjanikku intervjuuerida, oli üks hinnatumaid. Vahur Kersna külalisloeng pakkus väga palju elevust ja toetas õppimist eelkõige inspireeriva nurga alt.

Mitme ülesande tagasisides, näiteks saate “Pealtnägija fenomen” vaatamine (keskmine tulemus 4,39) ja Ivo Rulli raamatust “Meediamängud” ühe peatüki lugemine (keskmine tulemus 4,34), märkisid tudengid, et neil oli huvitav, ülesanne avardas nende silmaringi ja nad said praktilist infot.

Kõige madalamalt hindasid tudengid Vahur Kersna külalisloengu põhjal lühiülesande täitmist (keskmine hinne 4,04), ajakirjaniku kohta infokasti tegemist (keskmine hinne 4,08) ning ajakirjaniku kohta ettekande tegemist (keskmine hinne 4,13). Ajakirjanikuga tehtud intervjuu transkribeerimist (keskmine hinne 4,26) nimetasid tudengid tagasisides rohkem tüütuks kui huvitavaks, samas toetas ülesanne tagasiside põhjal õppimist, sest mitu tudengit seostas transkribeerimist ajakirjaniku- ja kommunikatsioonitööga. Iseloomulik oli, et madalama hinde said tegevused, mis olid seotud pikema kirjaliku teksti koostamise või lugemisega, samas kui näiteks pikem suuline tegevus (nagu intervjuu läbiviimine) oli kõrgelt hinnatud.

Negatiivse poole pealt tõid mõned tudengid välja olukordi, kus polnud selgelt aru saada, mis on ülesande eesmärk ja/või seos õppeainega (näiteks ajakirjaniku kohta infokasti tegemine). Samuti tekitas küsimusi, et ajakirjaniku kohta sai suulise ettekande teha vaid osa tudengitest. Mõned tudengid soovisid veel enam videomaterjali kasutamist ning mõne kirjaliku töö asendamist suulisega, näiteks rühmatööga, mis aitaks õpitud kinnistada.

Vastakad arvamused olid loengute tempo kohta: kui mõni tudeng tõi välja liigset kiirustamist, siis mõne teise arvates oli tempo paras. Samamoodi oli ajakirjaniku intervjuuerimise ülesandega: kui mõned vastajad kirjeldasid tundmatus kohas vette hüppamist negatiivselt, siis teised jällegi positiivselt.

Kursuse lähiajaloo osa õpetamist iseloomustasid tudengid üldiselt positiivselt, kasutades sõnu nagu informatiivne, huvitav, interaktiivne ja kaasahaarav. Üks tudeng kirjutas: “Minu jaoks oli õppetöö põnev ja mitmekülgne, kohati esitasid kodutööd ka meeldivat väljakutset. Sain astuda mugavustsoonist välja. Parandasin enda teadmisi ka üldajaloost. Kursus avardas meeletult silmaringi ja pani paremini mõistma, miks tänane ajakirjandus on selline nagu ta on.”

Positiivse poole pealt tõid tudengid välja video- ja pildimaterjali kasutamist, õppejõu aktiivsust ning läbimõeldud loenguid. Negatiivse poole pealt mainisid tudengid kiirustamist ja kohati segadust tekitanud ülesandeid.

Palvele teha ettepanekud, kuidas Eesti ajakirjanduse ja kommunikatsiooni lähiajalugu paremini õpetada, vastas kõige rohkem tudengeid, et nad olid loengutega rahul ja ei oska ettepanekuid teha. Ülejäänud tudengid tegid mitu ettepanekut, näiteks kasutada rohkem video- ja fotomaterjali, arutleda rohkem erinevate temade üle (näiteks rühmades), pöörata rohkem tähelepanu eksamile ja korraldada õppekülastus.

5. Diskussioon ja soovitused

Järgnevalt lahkkan projekti käigus tekkinud probleeme ja küsimusi ning esitan kaheksa soovitus Eesti ajakirjanduse ja kommunikatsiooni lähiajaloo õpetamiseks.

Oma projektis kasutan käsitletava perioodi (alates iseseisvuse taastamisest 1991. aastal kuni 2008. aastani) kohta sõna “lähiajalugu”, mis tulenes magistriprojekti algsest teemast, kuid mitmes kohas kirjeldan seda pikemalt kui “ajakirjanduse ja kommunikatsiooni (kujunemis)lugu iseseisvuse taastamise järel”. Põhjus on selles, et lähiajaloo määratlus on vaieldav ja mitmeti mõistetav. Näiteks Tartu Ülikooli õppeaine “Eesti lähiajalugu” kirjelduses on periood 1945. aastast tänapäevani (Eesti lähiajalugu, 2023). Hennoste ja Kurvits (2019: 9) defineerivad perioodi alates 1988. aastast edasi kui “uusim aeg perestroikast tänaseni”. Minu hinnangul ei ole mõiste “lähiajalugu” kasutamine koos selgituse ja aastaarvuga vale, kuid selguse huvides soovitan seda perioodi tituleerida “Eesti ajakirjanduse ja kommunikatsiooni lugu alates iseseisvuse taastamisest”. Õppeaine “Eesti ajakirjanduse ja kommunikatsiooni ajalugu” kirjelduses on nelja loengu pealkirjad “Taasiseseisvumisjärgne ajakirjandus (1990. aastad)”, “Kommunikatsiooni eriala ja valdkonna teke (1990. aastate teine pool)”, “Ajakirjanduse ja kommunikatsiooni lähiminevik (21. sajand) 1. osa” ning “Ajakirjanduse ja kommunikatsiooni lähiminevik (21. sajand) 2. osa” (Eesti ajakirjanduse ja kommunikatsiooni ajalugu, 2023).

Viimaste aastakümnete jooksul toimunu õpetamine ajaloona on raskendatud, sest puuduvad terviklikud teaduskäsitlused. Samas ei jäta ajalooramatud värsket infot välja, kuid kajastavad seda pinnapealselt: näiteks 2005. aastal välja antud rohkem kui 450-leheküljeline Eesti ajaloo VI osa (Vahtre, 2005) katab aastad 1991–2004 napi 23 leheküljega ning üle 650-leheküljeline 2009. aastal välja antud “Eesti ajalugu” (Zetterberg, 2009) peatub iseseisvuse taastamise järgsel ajal 11 leheküljel.

Olukorras, kus iseseisvuse taastamise järgsest ajakirjandusest ja kommunikatsioonist terviklikku teaduskäsitlust pole, kuid seda perioodi on tudengite teadmiste ja tuleviku huvides tarvis käsitleda, tõusevad tähtsale kohale juhtumid, isikud ning iseseisev andmete otsimine ja loomine. Et paljud 1990. ja 2000. aastate alguses Eesti ajakirjandust ja kommunikatsiooni tugevalt mõjutanud inimesed on endiselt tegevad, pakub see suurepärase võimaluse

küalisloenguteks ja otsesuhtluseks. Iseseisvuse taastamise järgest ajast on palju video-, heli-, foto- ja tekstimaterjali, millega saab perioodi ilmestada.

Samas võib just videomaterjal olla komistuskivi, sest kuigi see on saadaval, siis kaasahaarava ja kvaliteetse materjali kokkupanek nõuab aega ja oskusi. Lihtsustatult öeldes: kui tudengi ootus on telekanal History tasemel kõrge kvaliteediga klipid, ent talle pakutud video on keskpärane, siis võib huvi kaduda. Lisaks peab videosisu olema suunatud õppe toetamisele, mitte pakkuma pelgalt meelelahutust. Samuti ei ole võimalik videomaterjaliga täielikult asendada lugemist, mis on ajakirjanduse arengu mõistmiseks oluline.

Nii fookusgruppides kui ka loengute järgses küsitluses välja tulnud tudengite huvi iseseisvuse taastamise järgse materjali vastu on tervitatav, kuid siin on paar olulist mõttekohta. Esiteks, kui kaugemale saab üks ülikooli kursus tudengite üld- ja kultuuriteadmiste lünga täitmisel minna ning mille peaks katma keskharidus ja silmaring? Teiseks, võib juhtuda, et see, mis pakub tudengile huvi, ja see, mis on talle oluline ajakirjanduses ja kommunikatsioonis hakkamasaamiseks, ei lähe kokku. Kolmandaks, viimase 30 aasta kõrval ei saa unustada kaugemat Eesti ajakirjanduse ajalugu, sest just selle materjali läbitöötamine annab laiemat mõistmise valdkonna arengust.

Tartu Ülikoolis iseseisvuse taastamise järgse Eesti ajakirjanduse ja kommunikatsiooni kujunemisloo õpetamiseks on mul lähtuvalt praktilisest projektist järgmised soovitusel:

- 1) Et loengute aega maksimaalselt kasutada ja luua soodne pinnas aruteludeks ning rühmatöödeks, tuleb tudengitel iga loengu eel kindel materjal (näiteks videoklipid, tekstid vms) läbi töötada. Seeläbi on võimalik suurendada ja süvendada iseseisvuse taastamise järgsest perioodist omandatud;
- 2) Jätkata loengutes perioodi olulisemate sündmuste tutvustamist video- ja fotomaterjali ning selgituste kaudu, tuua tudengi jaoks arusaadavaid paralleele tänapäevaga;
- 3) Kasutada jätkuvalt üht neljast loengust küalisloenguks, mida igal korral salvestada, et materjali oleks võimalik jäädvustada ja kasutada järgmistel aastatel;
- 4) 1990. ja 2000. aastate Eesti ajakirjanduse ja kommunikatsiooni olulisematest sündmustest ja isikutest asjakohase videomaterjali valmistamine, kasutades selleks ERRi arhiivi ja ühe võimalusena tudengite kodutööd. Näited: Ainar Ruusäär (kriiside kajastamine ajakirjanduses metanoolitragöödia, Estonia laevahuku, Kurkse

suurõnnetuse ja pronksiöö näitel); Ilona Leib (kriisikommunikatsioon Copterline'i juhtumi näitel); Rein Sikk, Toomas Sildam või Indrek Treufeldt (Lennart Meri pressikonverents Tallinna lennujaama tualetis) kui suhtekorralduslik ja ajakirjanduslik sündmus); Toomas Sildam (poliitiliste skandaalide kajastamine ajakirjanduses nn lindiskandaali näitel); Aune Past, Ivo Rull või Kaja Tampere (Eesti kommunikatsioonivaldkonna ülesehitamine 1990-ndatel); Sulev Valner (piiride kompamine ajakirjanduses Hallaste vs. Murutar juhtumi näitel); Maire Aunaste („Reisile sinuga“ fenomeni näitel meelelahutuse ja ajakirjanduse piiridest); Astrid Kannel või Ivar Heinmaa (sõdade ja kriiside kajastamine, rindereporterid, Kanneli puhul 2005. aastal Iraagi sõja kajastamise näitel); Hannes Rumm (Eesti Euroopa Liiduga liitumise kampaania); Riina Eentalu (uudiste järjepidev edastamine raadios „Päevakaja“ näitel); Raul Rebane (kangelase konstrueerimine Eesti murdmaasuusatamise ja Gerd Kanteri näitel; K-kohukese juhtum); Mart Kadastik (ajakirjanduse ülesehitamine ja juhtimine Postimehe näitel); Juhan Paadam (Eurovisiooni lauluvõistluse korraldamine Eestis kui Euroopa suurima telesaate produktsioon); Madis Jürgen (ajakirjanduslik eksperiment autovarguse näitel).

- 5) Pakkuda igal õppeaastal tudengitele iseseisvuse taastamise järgses perioodis üks praktiline kodutöö, mille käigus on neil võimalik kas intervjueerida 1990. ja 2000. aastatel tegutsenud ajakirjanikke ja kommunikatsioonitöötajaid või koostada videosisu. Nii tekib pikas perspektiivis instituudile õppe- ja arhiivimaterjal, mida saab kasutada loengus ja süstematiseerides ka ajaloo uurimisel;
- 6) Jätta iseseisvuse taastamise järgset perioodi käsitlevate loengute arv samaks, kuid uurida, kui otstarbekas on korraldada ühe eksamidpäeva, kokkuvõtva loengu ja/või külalisloengu arvelt õppereis (võimalusel koostöös mõne teise õppeainega) Tallinnasse, kus külastada ERRi muuseumit ja teletorni ning kohtuda mõne 1990. ja 2000. aastatel tegutsenud ajakirjaniku või suhtekorraldajaga;
- 7) Luua magistriõppesse valikkursus “Eesti ajakirjanduse ja kommunikatsiooni kujunemislugu”, mille keskmes on periood alates 1991. aastast, kuid mis katab lühidalt ka eelneva;
- 8) Koguda instituudis, koostöös Tartu Ülikooli muuseumiga, koostöös ERRi muuseumiga ja/või koostöös Eesti Ringhäälingumuuseumiga Eesti ajakirjanduse ja kommunikatsiooni ajaloo seotud esemeid, mida saab tudengitele loengutes näidata.

6. Eneserefleksioon

Selles peatükis analüüsin, mida mina praktilise projekti ettevalmistamise ja elluviimise jooksul õppisin ning toon välja kogu protsessi peamised positiivsed ja negatiivsed aspektid.

Enne praktilise projekti algust oli mul otsene kokkupuude selle õppeainega, sest bakalaureusetudengina läbisin õppeaine „Eesti ajakirjanduse ajalugu“ kevadsemestril 2019/2020. Samuti oli mul kokkupuude ajaloo akadeemilises keskkonnas, sest õppisin bakalaureuseastmes Tartu Ülikoolis ajalugu aastatel 2006–2009 (lõpetamata). Põgus kokkupuude oli mul ka ülikoolis õpetamisega, sest magistriõpingute käigus läbisin 2022/2023 õppeaastal kolm pedagoogilise praktika ainet kogumahus 10 Euroopa ainepunktisüsteemi ainepunkti (EAP). Seega oli mul enda hinnangul olemas baas, millelt praktilisele projektile vastu minna.

Loengute ettevalmistamine ja läbiviimine nõuab palju suhtlemist, ajaplaneerimist ja teisi projektijuhtimise oskusi. Akadeemilise poole pealt valmistas mind selleks ette 2023. aasta kevadel magistriõppes läbitud õppeaine “Strateegiapraktika”, samuti toetas minu varasem rohkem kui 15 aasta pikkune töö kommunikatsioonis ja erinevate projektide vedamine. Eriti aitas mind julgus inimestega suhelda.

Praktilise projektiga õnnestus luua tudengitele õppimist toetav keskkond, inspireerida ja viia nendeni materjal, mis kõnetas, tekitas huvi ja pani loengutes kaasa töötama. Seda kinnitas tudengite valdavalt positiivne tagasiside ning seda tundsin loengutes ja kirjavahetuses tudengitega. Arvan, et väga oluline on õppeaine „Eesti ajakirjanduse ja kommunikatsiooni ajalugu“ sidumine teiste ajakirjanduse ja kommunikatsiooni õppekava ainete ja tudengite üldteadmistega. Hindan, et Eesti ajakirjanduse ja kommunikatsiooni ajaloo õpetamise kaudu õnnestus tudengite toetamine laiemalt, millest üks hea näide on Vahur Kersna külalisloeng, mis inspireeris tudengeid ja aitas neil mõtestada ajakirjandust.

Rahule ei saa jääda peamiselt kolme asjaga: ajaplaneerimine, loengute ülesehitus ning ülesannete ja kodutöö sidumine õppeainega. Ajaplaneerimine kätkeb nii enda töökorraldust kui ka aja arvestamist loengutes. Enda töökorralduses alustasin küll materjalide kogumist varakult, kuid kokkulepped (näiteks Tiit Kimmeliga) jäid viimasele minutile, mis on suur risk. Loengutes arvestasin aega küll täpselt ehk lõpetasin loengu 90 minuti järel, kuid tempo

oli liiga kõrge ja tark olnuks võtta ühte loengusse umbes 20 protsenti vähem materjali. Ilmselt alahindasin aega, mis tudengitel kulub, et materjal omandada. Loengute ülesehituses ei jätnud ma eriti ruumi aruteluks või rühmatööks, mis kinnistab omandatud materjali. Vastakaid tundeid tekitas mõne ülesande ja eriti kodutöö seos õppeainega: kuigi kodutöö õpetas tudengitele erinevaid ajakirjanduses ja kommunikatsioonis vajalikke oskusi, oli küsitav näiteks materjali talletamiseks vajaliku transkribeerimise seos õppeainega. Samuti saanuks paremini korraldada kodutöö põhjal suulise ettekande esitamist, sest praegu oli liiga palju infot ühes loengus ja kõik tudengid ei saanud võimalust ettekannet teha, mis tekitas arusaamatust. Loengus, kus näitasin ajaloolisi esemeid, oleks pidanud pühendama esemetega tutvumisele eraldi aja, mitte nende tutvustamise ajal loengut jätkama.

Projekti käigus õppisin kõige rohkem koostööd, planeerimist ja seda, et kuigi enda kujutluses kõik klapib, võib tegelikkus tõestada vastupidist. Koostöö all pean silmas, et projektis oli rohkem suhtlemist ja osapooli, kui ma algselt arvasin. Mõistsin töö käigus juhendajate, teiste õppejõudude ja laiemalt instituudi kui organisatsiooni rolli loengute ettevalmistamisel ja elluviimisel. Projekti uuesti alustades suhtleksin rohkem nii enda juhendajate, teiste õppejõudude kui ka teiste instituudi töötajatega. Mõistan, et kõike, mida teiste inimestega arutan, ei saa ja ei peagi loengutes kasutama, samas tundsin protsessi käigus, et laiem ja sügavam koostöö oleks aidanud mul loenguid paremini planeerida ja probleeme ennetada.

Õppisin enda kui projekti läbiviija aega paremini planeerima ja sain teada, kui mahukas on loengute ettevalmistamine ja elluviimine ning kodutööde tagasisidestamine. Kokkuvõtteid tehes olin üllatunud, kui palju tunde kulus kõigi tegevuste peale. Praegu projekti uuesti alustades prooviksin vähendada ettevalmistuse mahtu, sest tavaolukorras ei ole instituudis võimalik loengute ettevalmistusele nii palju aega pühendada. Lahendus oleks efektiivsem ajakasutus ja juba eos osa informatsiooni välistamine.

Kolmas oluline õppekoht on valmis mõeldud plaani ja selle ellurakendamise erinevus, mistõttu tekkisid tudengitel raskused, mida ma ei osanud ette näha. Kui alustaksin projekti uuesti, siis töötaksin loengumaterjalid, ülesanded ja kodutöö just tudengi vaatest põhjalikumalt läbi ja kaasaksin rohkem kõrvalpilku, et ennetada probleeme. Näiteks ma ei mõistnud alguses, et osa mahukast kodutööst ei pruugi olla täielikult õppeainega seotud – mõistsin alles siis, kui tudengid selle tagasisides välja tõid.

Kokkuvõttes õpetas praktiline projekt, et tavaline projektijuhtimine ning õppeaine kokkupanek on erinevad. Kuigi neil on sarnasusi, siis õppetöö käigus tekkiv vastastikmõju, millele lisandub õppeprotsessi erinev tähtsus tudengitele, muudab õppeaine ettevalmistuse ja elluviimise väga nüansirohkeks.

Kokkuvõte

Oma magistriprojekti käigus valmistasin ette ja viisin 2023/2024 õppeaasta sügissemestril läbi Tartu Ülikooli ajakirjanduse ja kommunikatsiooni õppekava bakalaureuseastme õppeaines „Eesti ajakirjanduse ja kommunikatsiooni ajalugu“ (SVUH.00.208, 6 EAP) lähiajaloo osa, analüüsisin projekti tulemusi ja tegin ettepanekud õppeaine arendamiseks. Lähiajalugu käsitlesin projekti kontekstis perioodina 1991.–2008. aastani.

Eesti ajakirjanduse ja kommunikatsiooni kujunemislugu 1990. aastatel ja 2000. aastate esimesel poolel ei ole valdav osa praegustest bakalaureusetudengitest ise (teadlikult) läbi elanud. Magistriprojekti käigus tuli välja, et tudengite teadmised mainitud perioodi Eesti ajakirjandusest ja kommunikatsioonist on tihti puudulikud (näiteks ei tunne tudengid ajakirjanikke, väljaandeid ja üldisi suundumusi), sest seda ei õpetata põhikoolis ja gümnaasiumis ning igapäevaselt tarbitakse ajakirjandust vähe. Seejuures on ka magistriõppesse jõudnud esimesed tudengid, kes on sündinud pärast sajandivahetust.

Magistriprojektist tuli samas välja, et tudengid mõistavad iseseisvuse taastamise järgse Eesti ajakirjanduse ja kommunikatsiooni kujunemisloo olulisust ja soovivad sellest rohkem teada, sest see aitab mõista tänapäeva, praeguse aja töökeskkonnas paremini hakkama saada ning ühiskonnas edukamalt orienteeruda. Tudengid leiavad, et õppimist toetab audiovisuaalne materjal, praktilised tööd ja kokkupuuted (külalisloeng ja õppekäik), seoste loomine ajaloo ja tänapäeva vahel ning vanade esemete ja dokumentidega tutvumine. Samas on oluline vahet teha, kas tegemist on tudengite jaoks vaid atraktiivse materjaliga või toetab see ka õppimist.

Projekti ettevalmistavas faasis viisin läbi ühe fookusgrupi bakalaureuse- ja teise magistritudengitega, töötasin läbi kirjanduse, pildi- ja videomaterjali ning kogusin infot suuliste vestluste abil. Ettevalmistava töö tulemusel sündisid loengumaterjalid, ülesanded ja kodutöö. Ettevalmistusele kulus ligikaudu 164 ja läbiviimisele ligikaudu 102 tundi.

Tutvustasin loengutes Eesti ajakirjanduse ja kommunikatsiooni kujunemisloo eri etappide trendide ja verstapostide kõrval lähemalt mõnd vastavat perioodi iseloomustanud sündmust või isikut. Et iseseisvuse taastamise järgsest ajakirjandusest ja kommunikatsioonist terviklikku teaduskäsitlust pole, tõusevadki tähtsale kohale juhtumid ja isikud, mille tutvustamine täidab tudengite jaoks lünga teadmistes, tekitab empaatiat ja süvendab arusaama valdkonnast. Kasutasin loengutes erinevat video- ja fotomaterjali, näitasin esemeid ja dokumente ning sidusin kõike eeltoodut tänapäevaga. Õppeprotsessi läbinud tudengid andsid loengutele, ülesannetele ja kodutööle valdavalt positiivse tagasiside.

Magistriprojektis tegin Tartu Ülikoolis Eesti ajakirjanduse ja kommunikatsiooni iseseisvuse taastamise järgse kujunemisloo õpetamiseks mitu ettepanekut, mille seas on täiendava videomaterjali loomine ja kasutamine, igal aastal tudengitele ühe praktilise kodutöö pakkumine, võimaliku õppereisi otstarbekuse uurimine, magistriõppes valikkursuse “Eesti ajakirjanduse ja kommunikatsiooni kujunemislugu” loomine ning Eesti ajakirjanduse ja kommunikatsiooni ajalooa seotud esemete kogumine, et neid loengus näidata ja kasutada.

Summary

My master's project is a practical one and is titled Practical Project: Preparing and Implementing a Short Course on Contemporary History of Estonian Journalism and Communication. In the course of the project, I prepared and implemented the contemporary history part for the Tartu University journalism and communication bachelor's degree course History of Estonian Journalism and Communication (course code SVUH.00.208, 6 European Credit Transfer System (ECTS) credits), analysed the results and made proposals on how to develop the course. In the frame of my project, contemporary history was limited to the period from 1991 to 2008. My practical work is neither a didactic guide nor a comprehensive overview of literature, audiovisual materials and other sources concerning the subject.

The development of Estonian journalism and communication in the 1990s and the first half of the 2000s has not been (consciously) experienced by the majority of current bachelor's students. In the course of my master's project, it emerged that students' knowledge of Estonian journalism and communication of the mentioned period is often incomplete (for example, students do not know journalists, media outlets and general trends), because it is not taught in secondary school, and they do not consume journalism on a daily basis. In a similar vein, the master's programme already features first students who were born after the turn of the century.

It became clear from my master's project that students understand the importance of the development of Estonian journalism and communication after the restoration of independence and want to know more about it, because it helps to cope better in the working environment and understand today's society. Students find that learning is supported by audiovisual material, practical work and experiences like guest lectures and study visits, making connections between history and the present, and studying old documents and objects.

In the preparatory phase of the project, I conducted one focus group interview with bachelor's and one with master's students, worked through different written sources, photos and videos,

and collected information from oral sources. As a result, I prepared lecture materials, assignments and homework for students. It took approximately 164 hours to prepare and approximately 102 hours to execute the course.

In the lectures, I introduced trends and milestones of various stages of the contemporary history of Estonian journalism and communication through case studies and individuals that characterised the respective period. Since there is no comprehensive scientific material on journalism and communication after the restoration of independence, introducing case studies and influential persons and events fills the gap in knowledge for students, creates empathy and deepens their understanding of the era. I used various video and photo material in the lectures, showed objects and documents, and connected all of the above with the present day. Students who completed the learning process gave predominantly positive feedback on the lectures, assignments and homework.

As a result of my master's project, I made several proposals for conducting the contemporary history part of the course in the future. For example, I proposed to create and use additional video material, provide students with one practical homework every year, investigate the feasibility of a possible study trip, create an optional course The Story of Contemporary Estonian Journalism and Communication in the master's program, and collect objects related to the history of journalism and communication to display and use in the lecture.

Kasutatud allikad

Aasna, M. (Režissöör). (2023, 10. november). *Maire Aunaste. Liiga eriline?* [telesaade]. R. Heinmaa (Produtsent). Eesti Rahvusringhääling.

Eesti ajakirjanduse ja kommunikatsiooni ajalugu (21.12.2023). Tartu Ülikooli õppeinfosüsteem. Kasutatud 26.04.2024,

<https://ois2.ut.ee/#!/courses/SVUH.00.208/version/5f2ed7bf-292d-9b9b-f5d9-f0b803e2d513/details>

Eesti lähiajalugu (21.12.2023). Tartu Ülikooli õppeinfosüsteem. Kasutatud 26.04.2024, <https://ois2.ut.ee/#!/courses/FLAJ.03.168/version/1b0894ed-ef1f-fc3d-63a3-b10a6db98e7d/details>

Hennoste, T. ja Kurvits, R. (2019). *Eesti ajakirjanduse 100 aastat*. Tallinn: Post Factum.

Himma-Kadakas, M. (2018). *Skill performance of Estonian online journalists: assessment model for newsrooms and research*. Doktoritöö. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.

Jõesaar, A. (2017). The Winding Road on the Media Landscape: The Establishment of Estonian (Television) Broadcasting between 1992 and 2016. *VIEW Journal of European Television History and Culture*, 6(11), 113–123.

Jürgen, M. (1996). Autovaras Jürgeni aus ülestunnistus. *Eesti Ekspress*, 1. november.

Kaas, K. (1998). Hallaste-Murutari debatti jälgis viiendik Eestist. *Postimees*, 30. juuni.

Kadastik, M. (2016). *Nüüd ma siis kirjutan*. Tallinn: Varrak.

Karell, M. (2009). *Urmas Ott. Teletähe lugu*. Tallinn: Fokus Media.

Kersna, V. (2018). *Kes tappis Urmas Oti?* Autori enda välja antud.

Kurvits, R. ja Hennoste, T. (2019). *101 Eesti ajakirjanduspala*. Tallinn: Varrak.

Kurvits, R. (2019). Täitumata unistused. Eesti ajakirjanduse ajaloo kirjutamise ajaloo konspekt. *Keel ja Kirjandus*, 62(5), 377–390.

Lauk, E. (1996). Estonian Journalists in Search of New Professional Identity. *Javnost—The Public*, 3(4), 93–106.

Lauristin, M. ja Vihalemm, P. (1997). *Return to the western world: cultural and political perspectives on the Estonian post-communist transition*. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.

Lepasar, A. (Režissöör). (2018, 17. oktoober). *Urmas Ott. One Man Show* [telesaade]. R. Heinmaa (Produtsent). Eesti Rahvusringhääling.

Lepasar, A. (Režissöör). (2019, 18. mai). *Juhan Peegel. Esimesed 100 aastat* [telesaade]. R. Heinmaa (Produtsent). Eesti Rahvusringhääling.

- Lepasar, A. (Režissöör). (2019, 27. september). „Pealtnägija“ fenomen [telesaade]. R. Heinmaa (Produtsent). Eesti Rahvusringhääling.
- Mallene, L. (2011). *Ajakirjanduslikud osaluseksperimendid ajalehes Eesti Ekspress 1989–2010*. Bakalaureusetöö. Tartu Ülikool.
- Meenutus: Eesti teleajaloo kirglikuim vastasseis – Murutar ja Illar Hallaste. (2012). *Kroonika*, 18. aprill. Kasutatud 06.01.2023, <https://kroonika.delfi.ee/artikkel/64268305/meenutus-est-teleajaloo-kirglikuim-vastasseis-murutar-ja-illar-hallaste>
- Pihel, U. (2021). *101 Eesti telesaadet*. Tallinn: Varrak.
- Press, G. ja Lindström, V. (2010). *Uba. Toomas Uba*. Tallinn: Menu Kirjastus.
- Rull, I. (2008). *Meediamängud*. Tallinn: Äripäev.
- Saksakulm Tampere, K. (2005). *Praktiline suhtekorraldus: Eesti kogemus*. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.
- Saks, K. (2011). *The formation of editing culture and practice in Estonian newspapers 1988–2005*. Doktoritöö. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.
- Šein, H. (2005). *Suur teleraamat*. Tallinn: TEA Kirjastus.
- Šein, H. (2021). *Digi ajastu teleraamat*. Tallinn: Hagi Šein.
- Zetterberg, S. (2009). *Eesti ajalugu*. Tallinn: Tänapäev.
- Vahtrre, S. (2005). *Eesti ajalugu. VI, Vabadussõjast taasiseseisvumiseni*. Tartu: Ilmamaa.
- Vihalemm, T. (2014). *Fookusgrupi intervjuu. Sotsiaalse analüüsi, meetodite ja metodoloogia õpibaas*. Kasutatud 12.03.2023, <https://samm.ut.ee/fookusgrupi-intervjuu/>
- Visnap, M. (1997). Ajakirjandus ei täida oma rolli. Paluks ajakirjandust mõtlevale lugejale, soovib Marju Lauristin. *Postimees. Kultuur*, 29. august.

Lisa 1 – Pildid fookusgrupi intervjuu juurde

Foto: Urmas Luik (Postimees)

Foto: Õhtulehe veebileht

Foto: Toomas Tuul, ERRi arhiiv

Foto: ERRi arhiiv, kuvatõmmis

Foto: Toomas Huik (Postimees)

Foto: ERRi arhiiv

Hakka Eesti kuningaks! Eesti vajab hädasti kuningat.

Foto: ERRi arhiiv, kuvatõmmis

Foto: Toomas Huik (Postimees)

Ajakirjandus iseseisvuse taastamise järgselt

Eesti ajakirjanduse ja kommunikatsiooni ajalugu (SVUH.00.208)

15.11.2023

Milline näeb välja lähiajaloo osa?

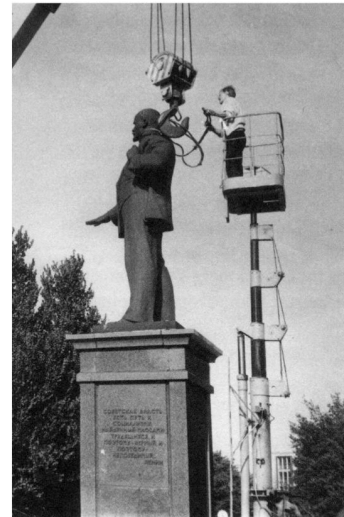
- **15. november:** ajakirjandus pärast iseseisvuse taastamist + 2 p ülesanne (21. novembriks)
- **22. november:** kommunikatsioon pärast iseseisvuse taastamist + 2 p ülesanne (28. novembriks) + soovituslik kodune vaatamine
- **29. november:** Vahur Kersna külalisloeng (Peegli auditorium) + 2 p ülesanne (3. detsembriks)
- **29. november:** 3. kodutöö tähtaeg (esitlus 5. detsembriks)
- **6. detsember:** esitlused

Kolmas kodutöö

- Juhend on Moodle'is (uuendatud). Küsimused?
- Sisuline ja tehniline ettevalmistus intervjuuks
- Intervjuu läbiviimiseks sobiv koht
- Kuidas intervjuud alustada?
- Transkriptsiooni ja salvestuse tähtaeg: 29. november kell 23.59

Siirdeühiskond Üleminek diktatuurilt demokraatiale

- 1991–1994 Eesti riigi aluste loomine, radikaalsed reformid majanduses ja poliitikas (šokiteraapia)
- Meedia poliitiline iseseisvumine, ajalehtede ja ajakirjade erastamine, kommertsialiseerumise algus
- Kiire ja täielik üleminek liberaalsele ajakirjandusmudelile, moraalsed ja aatelsed piirangud minimaalsed
- Kiire põlvkondade vahetus ajakirjanike seas (lapsreporterid). 1995. aastaks oli 51% ajakirjanikest töötanud ajakirjanduses alla viie aasta, 40% oli vanuses alla 30 aasta
- Ajakirjandus püsib vaba poliitilisest allutamisest: katsed sekkuda tõrjutakse

Lenini kuju mahavõtmine EKP maja eest Tallinnas 23.08.1991. Foto: Eesti Rahvusraamatukogu

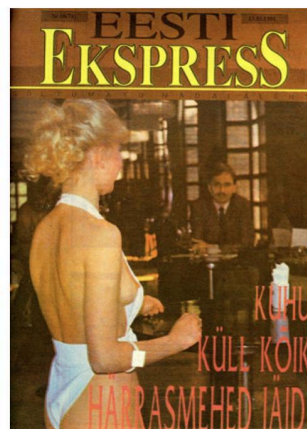
Uued tegijad, tiraažide langus

1991–1994

Postimehe esikaas
1. jaanuaril 1991.

- Väga järsk trükisõna tiraažide langus (nt Postimees: 1991 – 154 000; 1994 – 59 600)
- Kultuuriväljaannete tiraažid kukkusid ligi 20 korda
- Üldine elatustaseme langus, trükisõna hindade kolm korda suurem tõus teiste hindadega võrreldes, meedia funktsioonide muutus
- Tuli juurde ligi 30 uut ajakirja, 20 kohalikku raadiojaama, 2 üle-eestilist ja 4 kohalikku telejaama. Raadiosaadete maht suurenes 7,6 korda, telesaadete maht 1,6 korda
- 1991 asutati Avaliku Sõna Nõukogu, 1992 võeti vastu kriminaalkodeks ja 1994 tsiviilkodeks, 1994 Ringhäälinguseadus

Eesti Ekspressi
esikaas kevadel 1991.

“Metsik roos”

- Mehhiko seriaal, mida näitas ETV aastatel 1993–1994
- Esimene välismaine seebiooper ETV ekraanil
- 1994. aastal Eesti vaadatuim telesaade – 588 000 inimest
- Võrdlus: Eurovisioon aastal 1996 – 551 000; “Reisile sinuga” aastal 1994 – 554 000

“Reisile sinuga”

<https://arhiiv.err.ee/video/vaata/reisile-sinuga-saatejuht-maire-aunaste-351786>

“Reisile sinuga” aastal 1993. Foto: Toomas Tuul / ERR arhiiv

Stabiliseerumine

1995–1999

- Majanduskasv, üleminekušokist toibumine. Ettevalmistused Euroopa Liidu ja NATO-ga liitumiseks. Sotsiaalsed probleemid teravnesid
- Uue kommunikatsioonitehnoloogia kiire areng
- Meedias koondumine ehk kontsentreerumine, hinnasõda, väliskapital. Meediakorp ja Postimees, mis läksid 1998. aastal suurel määral välisomanike kätte ja muutusid hiljem Ekspress Grupiks ja Eesti Meediaks
- Jätkuv mitmekesisustumine ja fragmenteerumine, uute väljaannete asutamine ja paljude endiste ilmumise lõpetamine
- Meedia kui kasumile orienteeritud tootmisharu, meedia meelelahutusfunktsioon muutus üha olulisemaks (“Kolletavad nagu rakvere raibe põllul” – Marju Lauristin, 29. august 1997, Postimees)
- Läbinisti kollaste ehk tabloidide kõrval kujunes ka tõsiselt võetav uuriv ajakirjandus
- Isikuandmete kaitse seadus 1996, reklaamiseadus, andmebaaside seadus, avaliku teabe seadus 2000. 1997 reorganiseeriti Avaliku Sõna Nõukogu ja võeti vastu Eesti ajakirjanduse eetikakoodeks
- Aastatuhande vahetusest alates on ajakirjanduses rohkem tähelepanu sotsiaalsetele probleemidele ja nn tavalisele inimesele

Ajakirja Kroonika esimese numbriga esikaas aastal 1996.

Ajakirjanduslik eksperiment

- Aastal 1996 oli üheksa kuuga ärandatud 715 autot
- 22. oktoobril 1996 kell 10.15 helistab ajakirjanik Madis Jürgen politseisse: minu punane Opel on ärandatud
- Jürgen sõidab “ärandatud” Opeliga ringi
- Kohus mõistab 1997. aastal Jürgeni õigeks

Artikkel Eesti Ekspressis
1. novembril 1996.

“Otseliin” Murutar vs. Hallaste

4. juunil 1998 ETV eetris olnud saadet jälgis 20,4 protsenti Eesti elanikest vanuses 12 kuni 74

Ajakiri Favoriit esikaas juuni 1998.

Illar Hallaste ja Toomas H. Liiv. 4. juuni 1998.
Foto: Toomas Tuul/ERR arhiiv

Arengukriis, Eesti teelahkmed 2000–2008

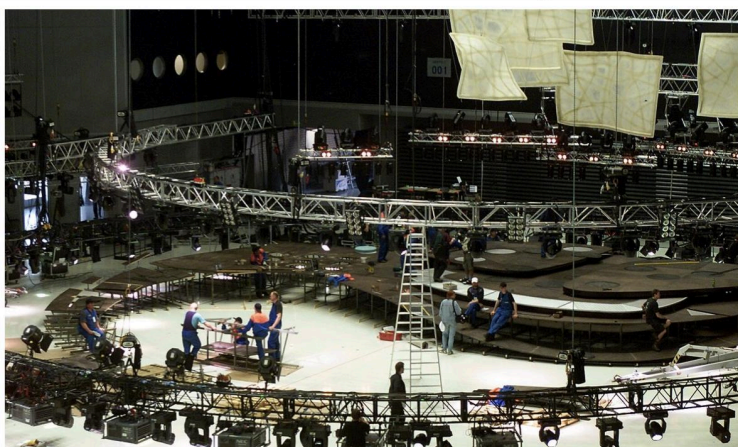
- Liitumine Euroopa Liidu ja NATO-ga
- Suurem tähelepanu kodanikuühiskonna arengule
- Uue meedia kiire areng, üleminek trükist veebi
- Üleminekul trükist veebi oli alguses veebiajakirjandus alarahastatud, selle sisu koosnes valdavalt refereeringutest ja pressiteadetest
- Postimees hakkas 2005. aastal täiendavalt veebiajakirjanduse investeerima, ERR avas 2006. aastal uudisteportaaali
- Väljaannete majanduslik tugevnemine
- Pressinõukogu loomine 2002. aastal

Delfi.ee esileht 8. veebruaril 2000.

Eurovision 2002 Tallinnas

<https://arhiiv.err.ee/video/vaata/kumme-aastat-hiljem-eurovision-tallinnas>

Eurovisioni lauluvõistluse ettevalmistus Tallinnas aastal 2002. Foto: Rauno Volmar

Rindereporterid

Aarne Rannamäe ja Astrid Kannel Iraagis (2003/2005)

Aarne Rannamäe, Astrid Kannel. Fotod: ERR

Ivar Heinmaa. Foto: erakogu

Ülesanne järgmiseks korraks (2 punkti)

- Vaata telesaadet "'Pealtnägija' fenomen" ja vasta järgmistele küsimustele (kokku kõik vastused ca 200 sõna):

- 1) Miks kujunes "Pealtnägijast" edukas telesaade?
- 2) Mis oli kõige üllatavam teadmine, mille saadet vaadates said?
- 3) Millised on selle saate põhjal hea ajakirjaniku olulisemad omadused?

Tähtaeg: 21. november kell 23.59.

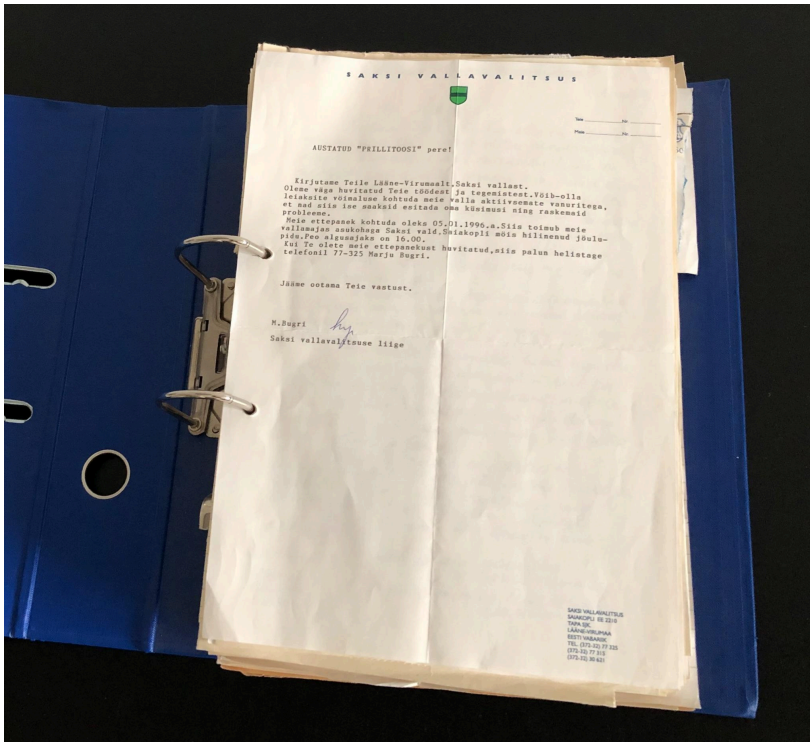
Lisa 3 – 15.11.2023 loengus esitletud esemed

Tele- ja raadioajakirjanik Valdo Pandi isiklik kartoteek. Foto: Mihkel Uiboleht

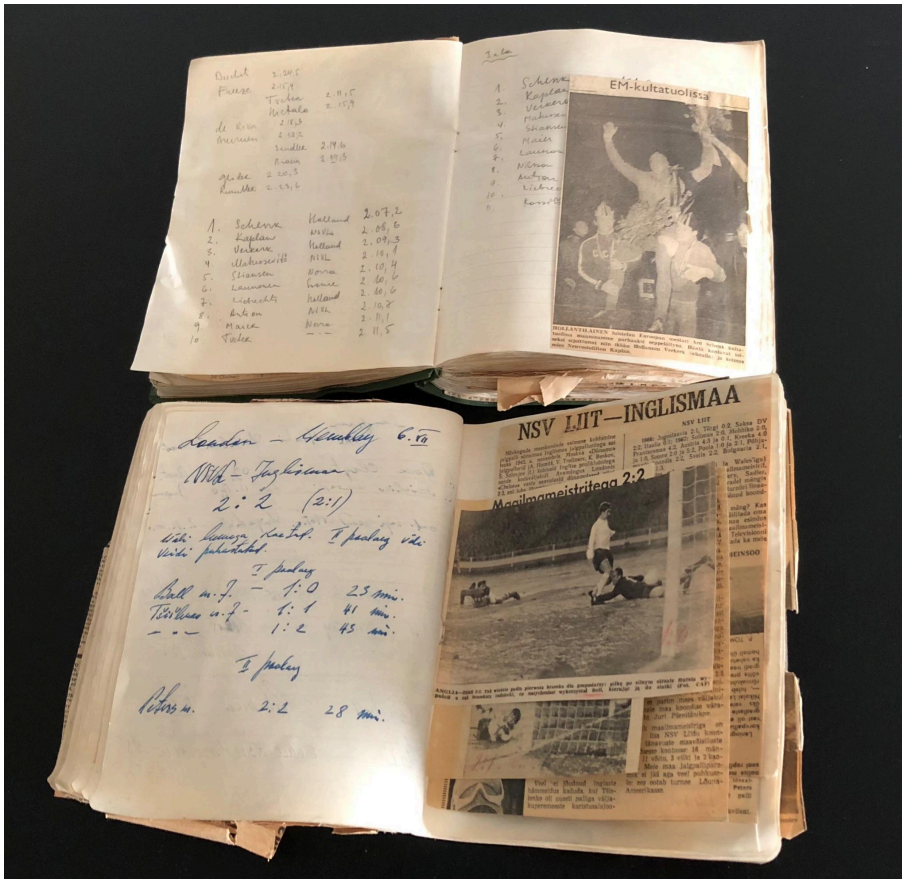
Eesti Televisiooni mobiiltelefon 1990. aastate algusest. Seda telefoni kasutati muu hulgas reportaažiks parvlaev Estonia huku ööl 1994. aastal. Foto: Mihkel Uiboleht

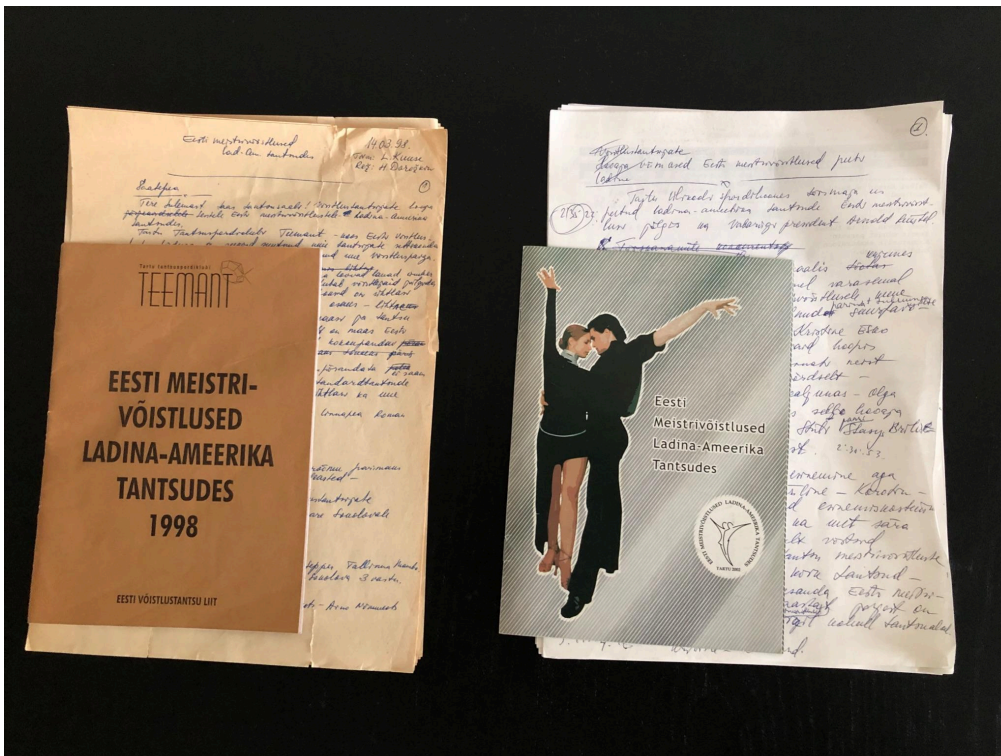
Televaatajate kirjad saate “Prillitoos” toimetusele 1995. aastal. Foto: Mihkel Uiboleht

Spordikommentaator Tarmo Tiisleri kaustad märkmetega 2010. aasta jalgpalli maailmameistrivõistluste finaaltorniiri otseülekanneteks. Foto: Mihkel Uiboleht

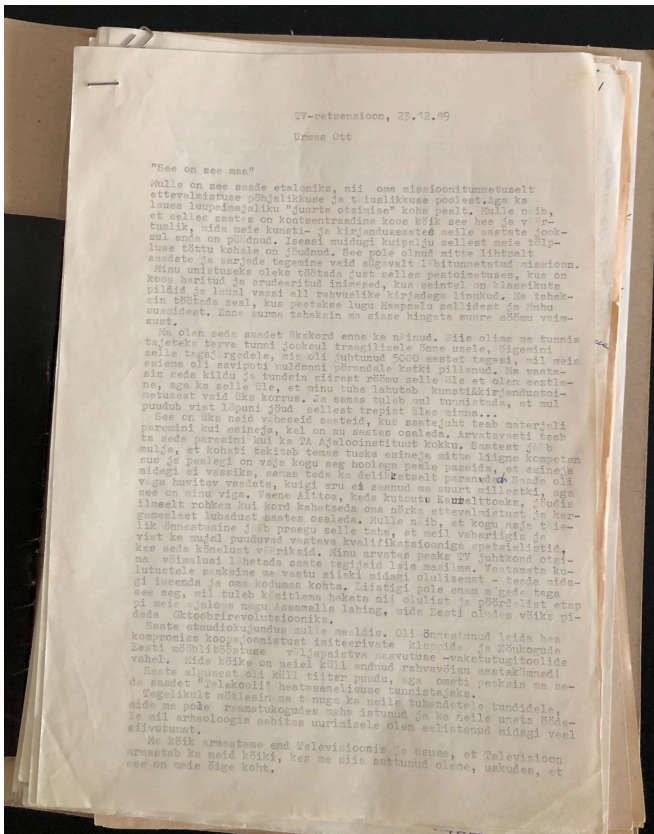
Eesti Televisiooni sporditoimetuse vihikud 1960. aastatest. Foto: Mihkel Uiboleht

Spordiajakirjanik Lembitu Kuuse märkmed ja saateplaaniid 1990. aastate lõpust. Foto: Mihkel Uiboleht

Spordiajakirjanik Indrek Schwede diktofonid 1990. aastatest. Foto: Mihkel Uiboleht

Ajakirjanik Urmas Oti kirjutatud retsensioon 1989. aastast. Foto: Mihkel Uiboleht

Kommunikatsioon iseseisvuse taastamise järgselt

Eesti ajakirjanduse ja kommunikatsiooni ajalugu (SVUH.00.208)

22.11.2023

Mis jäi eelmisest korrast meelde?

Kommunikatsioon üleminekuaastatel

- Esimene pressisekretäri koht 1990. aasta aprillis vabariigi valitsuse juures (Juhan Hindov)
- Suvel 1990 alustas peaminister pressikonverentside traditsiooniga
- 1991. aastal teadlik suhtekorraldustöö välisesindustes
- 1992. aastal esimesed pressiesindajate ametikohad ministeeriumides
- 1992. aasta Riigikogu valimiskampanias kasutati esimest korda klassikalisi PR-võtteid
- Kommunikatsioon on reklaamiagentuuride lisateenus

Välisminister Lennart Meri pressikonverents 24. augustil 1991.
Foto: Peeter Langovits

Suhtekorralduse esiletõus

1990-ndate keskpaik

Aune Past. Foto: Tiina Kõrstini/Õhtuleht

- 1993: esimesed pressiesindajad ettevõtetes
- 1994: esimene suhtekorraldusettevõtte Meediameister (hiljem Kubits & Hamburg), Hill & Knowlton Eesti. Järgnesid Ots & Partners, KPMS & Partner
- 1996: avalikud suhted Tartu Ülikoolis (= töötavad inimesed ei olnud õppinud)
- 1996: Eesti Suhtekorraldajate Liidu (EPRA, praegu Eesti Kommunikatsioonijuhtide Liit) loomine
- 1997: Past ja Partnerid, Rull & Rumm

Ivo Rull. Foto: Äripäev

Töövõtted 1990-ndatel

- Meediamonitooring: paberajalehtede lappamine, klientidele koopiade tegemine
- Pressiteadete kirjutamine alguses kirjutusmasin, hiljem arvutis. Välja printimine ja faksiga saatmine
- Traditsioonilised meediasuhted
- Kergem eristuda kui praegu
- Rohkem glamuuri. Suhtekorraldaja on ilus, noor ja tark

Faksiaparaat. Foto: ooma.com

President andis peldikus pressikonverentsi

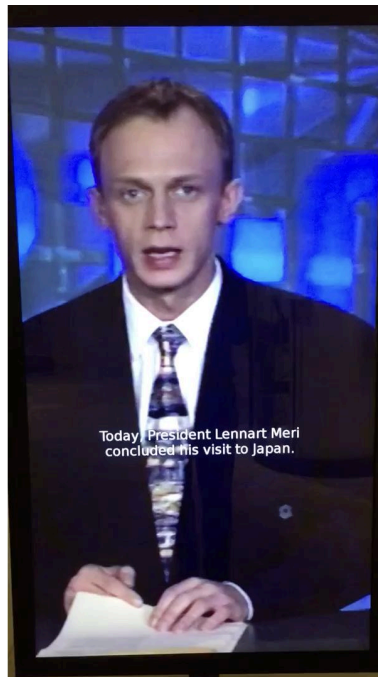
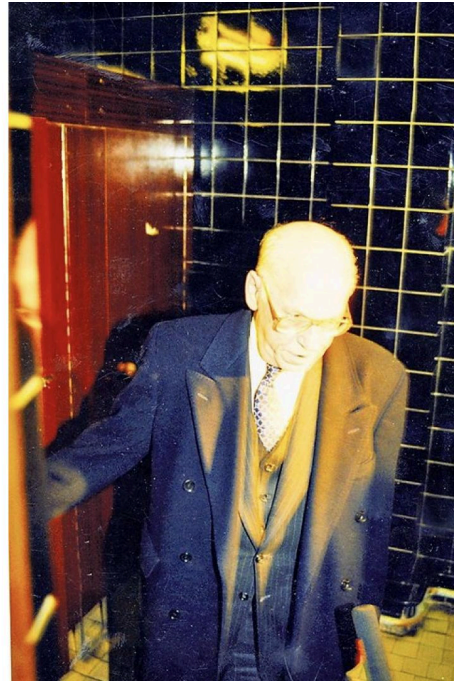
26.03.1997

Jaapani-visiidilt naasnud president Lennart Meri andis eile tavapärase VIP-ruumi asemel pressikonverentsi Tallinna lennujaama meestetualetis.

Meri suundus VIP-ruumist otsustavalt lennujaama meestetualetti, kutsudes endaga kaasa ka vastutulnud ajakirjanikud. Kui lennujaama VIP-toa administraator tahtis presidenti VIP-toa tualetti juhatada, keeldus Meri sellest.

President põhjendas tualetis antud pressikonverentsi sellega, et Jaapani Tööstus- ja Kaubanduskojas seminaril pöörasid jaapani ärimehed Lennart Meri tähelepanu Tallinna lennujaama tualettruumide halvale seisukorrale. "Jaapanlased ütlesid, et neile meeldivad eestlased, eestlaste töösse suhtumine, kuid nad ei saa aru, miks on Eestis sovetiaegsed peldikud," rääkis Meri tualettruumi kabiinide ees seistes. Presidendi sõnul lubas ta jaapanlastele, et korraldab Eestisse naastes oma esimese pressikonverentsi tualettruumis.

Jaapani-visiidist rääkis Meri eile Tallinna lennujaama tualettruumis vähe. "Jaapanis tundus, et Eesti on naaberriik," oli president napsõnaline. (BNS)

Sajandivahetuse eel ja järel

- Kommunikatsiooni kinnistumine ühiskonnas (ajakirjandus, reklaam ja kommunikatsioon eristuvad)
- Poliitikute ja ajakirjanike vahel usaldamatus, küüniliste poliitilise turunduse põhimõtete sissetung
- Poliitiliste kampaaniate korraldamine professionaalsete suhtekorraldajate käes
- Suhtekorraldajate maine küsimus: ebaeetilised vahendid

Illar Hallaste ja Toomas H. Liiv. 4. juuni 1998.
Foto: Toomas Tuul/ERR arhiiv

Foto: Urmas Luik (Postimees)

Tõnis Lepp: see on mu elu raskeim päev

10.08.2005

Copterline'i juhatuse liige ja kopteripiloot Tõnis Lepp ei saanud eile sekundiski hõlpu, vastates terve päeva hukkunud kopteril olnute lähedaste ja ajakirjanike lõputule küsimustetulvale.

Kuni kella 17 suutis mees vapralt vastu pidada. Kuid kopteris olnute hukkumisteate annab ta teada väga raskelt.

«Loen selle teate paberilt maha. Te saate aru küll, miks,» ütleb Lepp. Seejärel Lepp lahkub, pisar silmas.

Kella 18 on ta end kogunud. Ja tunnistab, et tegu on tema elu raskeima päevaga. Sest just Lepp on mees, keda eestlased enim seostavad Copterline'iga. (SL Õhtuleht, 11.08.2005)

Tõnis Leppa tunnustati 2005. aasta pressisõbra tiitliga. Foto: EPL

Soovituslik kodune vaatamine (1/2)

- “Urmas Ott. One Man Show” (<https://jupiter.err.ee/894670/urmas-ott-one-man-show>) – Vahur Kersna portreesaade Urmas Otist

Urmas Ott aastal 1982 saates “Õpime eesti keelt”. Foto: ERR

Soovituslik kodune vaatamine (2/2)

- “Vahur Kersna. Jäljed tähetolmus” (<https://jupiter.err.ee/1204204/vahur-kersna-jaljed-tahetolmus>) – Vahur Kersna tehtud kolm saadet Vahur Kersnast
- “Vahur Kersna 40/60” (<https://jupiter.err.ee/1608509510/vahur-kersna-40-60>) –

Vahur Kersna aastal 1989 saates “HTV uudised”. Foto: ERR

Ülesanne järgmiseks korraks (2 punkti)

- Loe Ivo Rulli raamatust "Meediamängud" ühe vabalt valitud juhtumi kohta (juhtumid asuvad raamatu esimeses osas lehekülgedel 11–60) ning vasta järgmistele küsimustele (kokku kõik vastused ca 200 sõna):

- 1) Milles seisnes juhtumi sisu ja millal see toimus?
- 2) Miks on see juhtum kommunikatsiooni seisukohast oluline?
- 3) Mis on juhtumi olulisim õppetund?

Tähtaeg: 28. november kell 23.59.

Külas on Vahur Kersna

Eesti ajakirjanduse ja kommunikatsiooni ajalugu (SVUH.00.208)

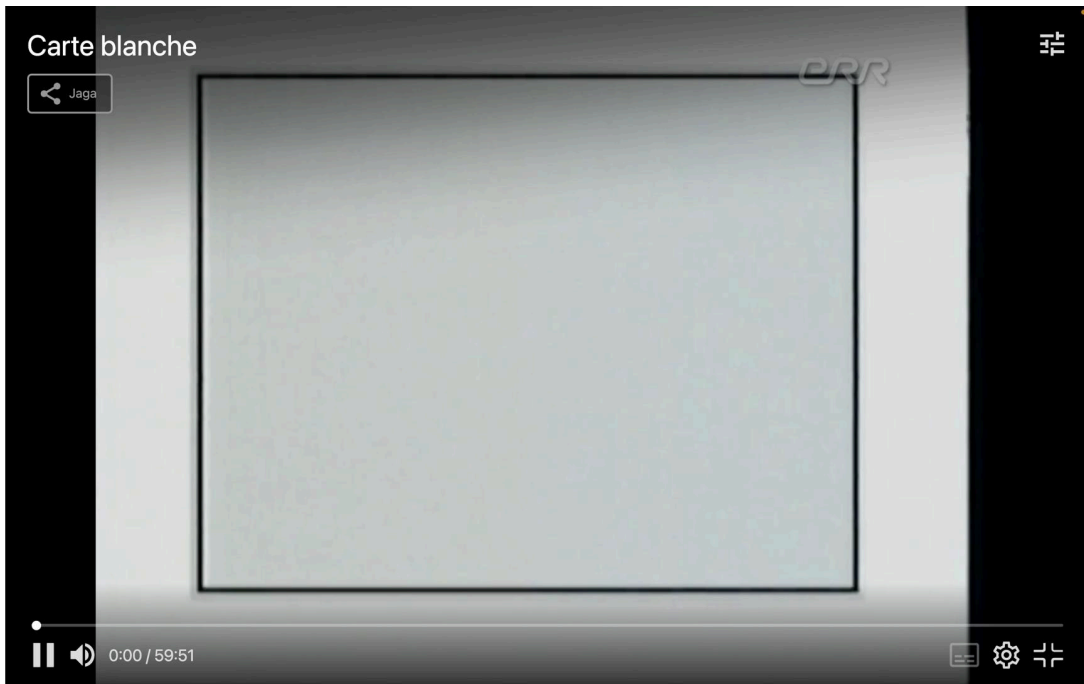
29.11.2023

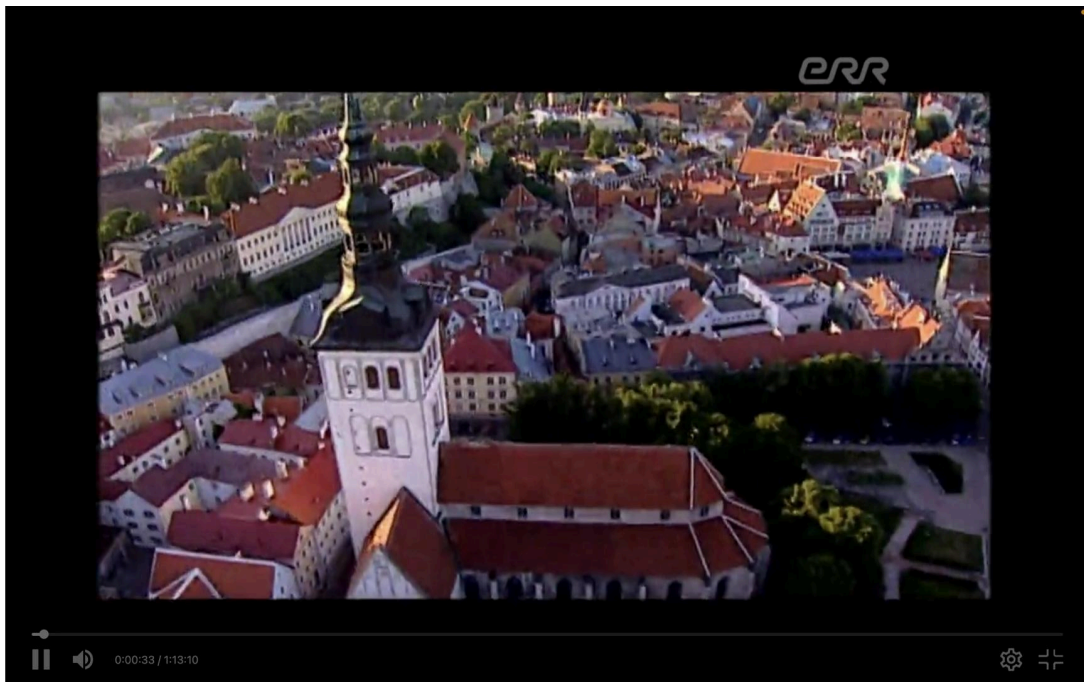
Ülesanne järgmiseks korraks (2 punkti)

Palun pane kirja (ca 250 sõnaga) olulisemad mõtted (vähemalt kolm, selgita lühidalt, miks need on olulised), mille võtad kaasa Vahur Kersna peetud loengust.

Tähtaeg: 3. detsember kell 23.59.

Soovituslik kodune vaatamine (1/2)

- “Urmas Ott. One Man Show” (<https://jupiter.err.ee/894670/urmas-ott-one-man-show>) – Vahur Kersna portreesaade Urmas Otist

Urmas Ott aastal 1982 saates “Õpime eesti keelt”. Foto: ERR

Soovituslik kodune vaatamine (2/2)

- “Vahur Kersna. Jäljed tähetolmus” (<https://jupiter.err.ee/1204204/vahur-kersna-jaljed-tahetolmus>) – Vahur Kersna tehtud kolm saadet Vahur Kersnast
- “Vahur Kersna 40/60” (<https://jupiter.err.ee/1608509510/vahur-kersna-40-60>) –

Vahur Kersna aastal 1989 saates “HTV uudised”. Foto: ERR

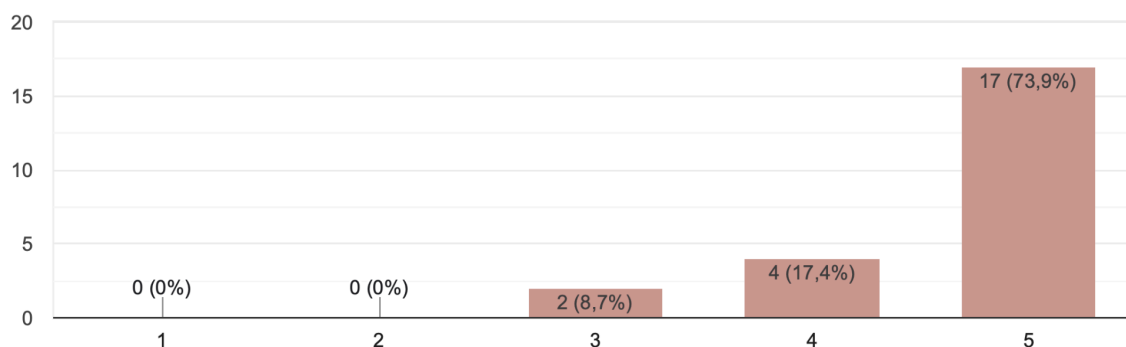
Loengu salvestus:

<https://www.youtube.com/watch?v=gx3pQeKtyXc>

Lisa 6 – 10.01.2024 küsitluse tulemused

Kõigis vastustes tähendab hinnang 1, et “ei toetanud õppimist üldse” ning hinnang 5, et “toetas õppimist täielikult”.

Loengutes Eesti ajakirjanduse ja kommunikatsiooni lähiajaloo seotud videoklippide vaatamine
23 vastust

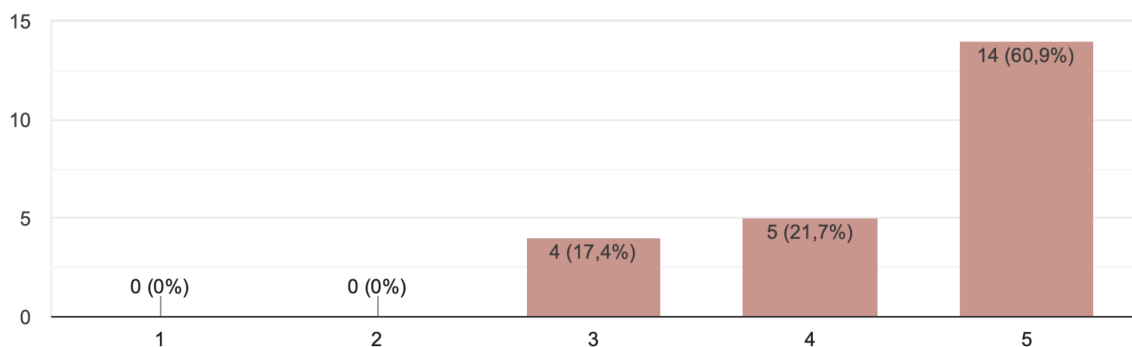
Joonis 1. Keskmine tulemus 4,65.

Põhjendused:

- “oli tore lisa”;
- “Ilma videoklippideta oleks ajakirjanduse ajalugu muusikaajalugu ilma muusikata. Ajaloo teevad näited, kirjeldused toetavad seda. Seega näited on hindamatud.”;
- “andis ülevaate esimestest telesaadetest eestis, mis jai väga hästi meelde. Ülevaade Maire Aunastini tegemistest. Videod aitasid paremini talletada informatsiooni.”;
- “Videote vaatamine andis visuaalselt väga hea ülevaate!!”;
- “Aitas mõista ajastut visuaalselt. Lihtsalt lugedes ei saa sellist pilti. Aitasid mõista tollast aega”;
- “Andis väga hea ülevaate ajast ja oli samas huvitav, naljakas ja pakkus loengus vaheldust. palju parem ülevaade sellest, mis päriselt sel ajal toimus, väga efektsed näited ja midagi teistmoodi võrreldes ka tavalise loengu ülesehitusega”;
- “Tõi vaheldust kõige vahele ning samas illustreeris hästi räägitut. Enamus klippidest olid humoorika alatooniga, mis tõid kolmapäeva hommikutesse mõnusat värskust.”;
- “Videoklipid edastavad selle ajastu õhkkonda kõige paremini, “näita, ära kirjelda” .”;
- “Andis parema ülevaate visuaalselt”;

- “Lisaks ajaloolise konteksti loomisele, oli ka lihtsalt tore ja huvitav vaadata, kuidas toona asju tehti. Mind ei ole kunagi huvitanud niivõrd ajaloo tekstiline edastus, ma tahan seda kogeda ja visuaalne pilt stimuleerib seda kogemust väga palju.”;
- “Videopilt lisab õppejõu jutule vaheldust ning tähelepanu ei kao nii tihti ära Viisid sellesse ajastusse - nägime Urmas Otti ja tema intervjuueerimise stiili. Samuti Vahur Kersna klipp. Kõikide klippide kvaliteetki andis ettekujutuse toonasest elust.”;
- “Videoklipid olid kõik väga meeldejäädavad ja toetasid õppimist.”;
- “Videote vaatamine aitas reaalselt mõista, millest jutt käib. Näiteks, kui rääkisime erinevates teleaadetest, mis mulle kui nooremale generatsioonile esialgu võõrad tundusid, aitas nende vaatamine aru saada, millest on jutt.”

Loengutes Eesti ajakirjanduse ja kommunikatsiooni lähiajaloo seotud esemete nägemine
23 vastust

Joonis 2. Keskmine tulemus 4,43.

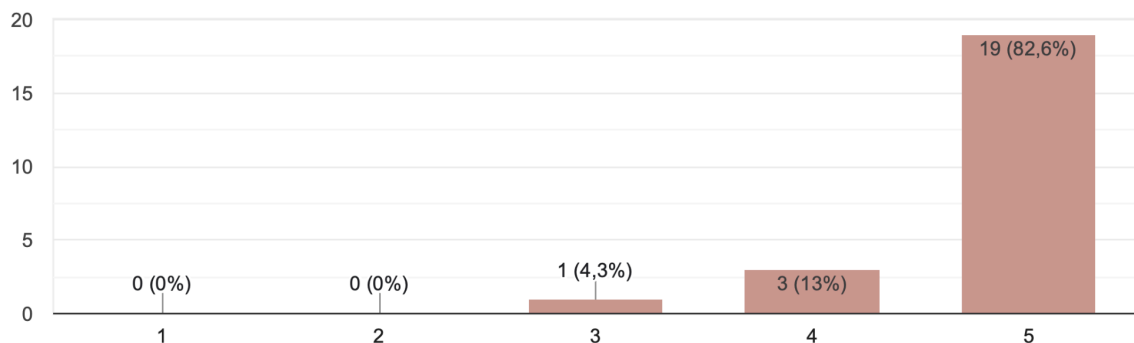
Põhjendused:

- “see oli väga tore ja andis reaalse ettekujutuse”;
- “Sarnane vastus eelmisega. On ikkagi vaja visualiseerida, mida ka tehti.”
- “Tore oli näha ühte esimest kasutus olevat diktofoni, tekkis pilt silme ette, kuidas intervjuusid labi viidi.”;
- “See oli äge ja põnev, aga loengu ajal raamatute või diktofonide ringi saatmine ja vaatamine segas kuulamist. Korraga ei saa mitmele asjale keskenduda ehk kuulasin õppejõu juttu või vaatasin eset laual.”;
- “see oli huvitav ja andus tundi vaheldust”;

- “Sai terviklikuma pildi kui puhtalt jutu põhjal oleks olnud. Tekitas veidi ka elevust, sest paljusid asju polnud varem näinud.”;
- “Nii põnev oli neid käes hoida, sest see oli esimene ja äkki ka viimane kord elus, kui neid käes hoidsin”;
- “Oli ok.”;
- “Andis parema ülevaate füüsiliselt, jäi meelde”;
- “Nagu eelnevalt rääkisin. Vaadata, katsuda, uurida. Mulle meeldivad päris asjad ja nende ajaloolise tähtsuse mõistmine.”;
- “Asju füüsiliselt käes hoida(omaaegsed telefonid, diktofonid jms) oli hea vaheldus ja andis ajastu asjadest hea ülevaate”;
- “Ajalugu tundub vahest väga kauge ja käega katsumatu asi ehk lisas jutul palju juurde ja samamoodi nagu videotegagi, siis ei olnud loengu ajal nii suurt soovi millegi muuga tegeleda. Andis väga palju juurde ja oli väga põnev!”;
- “Esemeid oli küll põnev vaadata, aga need ei toetanud eriti õppimist.”;
- “Jällegist, kuna tänapäeval oleme harjunud tegema kõike arvuti ja nutitelefoniga, võib olla raske ette kujutada, kuidas näiteks varem erinevaid salvestisi tehti. Vanemate salvestusvahendite käes hoidmine ning omal nahal tundmine aitas manada ettekujutuse, kuidas ajakirjanikutöö minevikus välja võis näha. Samuti oli väga huvitav lugeda erinevate isikute käsikirjasid, kuna see toob ajaloolised isikud isiklikumalt kohale - sain ettekujutuse, kuidas näeb välja ajakirjaniku eeltöö. Ainsad materjalid, mille vaatamises erilist kasu ei tajunud, olid raamatud, kuna nende sirvimiseks ja mõistmiseks oleks vaja rohkem aega, kui loengus esines.”

Loengutes Eesti ajakirjanduse ja kommunikatsiooni lähiajaloo seotud juhtumite tutvustamine
(pildid, faktid)

23 vastust

Joonis 3. Keskmine tulemus 4,78.

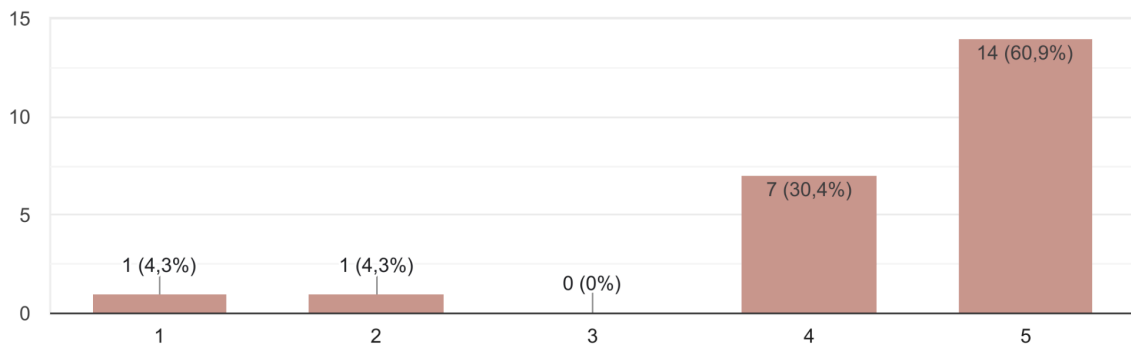
Põhjendused:

- “jallegi väga ponev ja tekitas realistlikuma arusaama”;
- “Meeldis väga”;
- “juhtumid olid põnevad lugeda ja uurida, näitasid taaskord põhjalikumalt seda, millise perioodiga ajaloos tegemist oli ja kuidas tegelikult meedia toimis võrreldes tänapäevaga. paljud juhtumid olid ka skandaalsed või sensatsioonilised, seega lisas põnevust”;
- “Ma ütleks, et üleüldiselt olid need loengud just nende kahe asja pärast kõige huvitavamad. Natuke kergem oli kõike ka hoomata, sest ega see polnud just kaua aega tagasi.”;
- “Tutvusin oluliste sündmustega ja see aitas laiendada ka üldajalooteadmisi nt Copterline'i hukust polnud ma varem teadlik”;
- “Aitas konteksti mõista läbi detailide”;
- “Näidete abil on parem asju meelde jätta”;
- “Tihtipeale räägitakse vaid suurtest sündmustest (II ms ja mis oli kõige ägedam lahing jne). Selles õppeaines oligi kõige ägedam see, et meile selgitati mingit konkreetset sündmust detailselt ja see aitas sellist empaatilist lõhet oluliselt vähendada.”;
- “Elulised näited on alati teretulnud”;
- “Muudab ajalugu mahlakamaks”;
- “Juhtumeid ja näiteid oleks võinud veelgi rohkem olla, need tõid tähelepanu tagasi.”;
- “Pildid ja faktid jäid hästi meelde.”;

– “Minu jaoks olid kõige kasulikumad kommunikatsioonialaloost pärit kaasuste selgitamine, kuna varasemalt polnud mul õrna aimugi, kuidas näiteks metanoolitragöödia kommunikatsioonilisest vaatepunktist välja võis näha. Oleme harjunud kuulma sündmustest, kuid oli põnev kuulda, milline on nende tagataust ajakirjanduslikust või kommunikatsioonitöö perspektiivist.”

Saate "Pealtnägija fenomen" vaatamine ja lühiülesande täitmine (4. ülesanne)

23 vastust

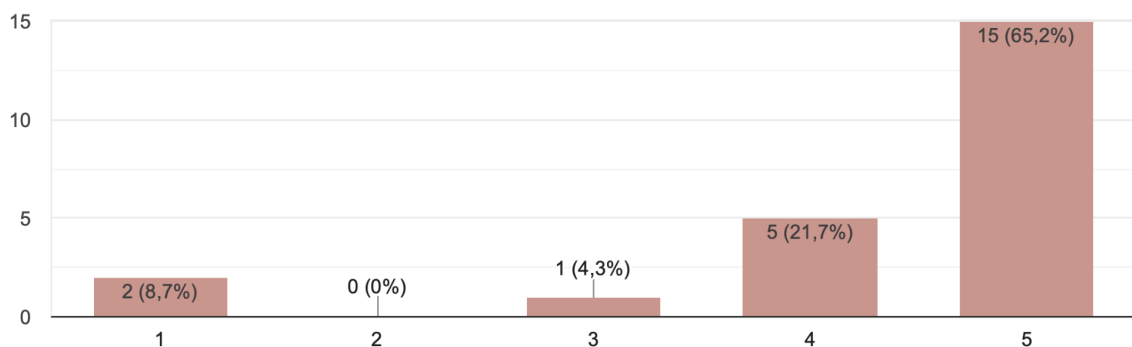
Joonis 4. Keskmine tulemus 4,39.

Põhjendused:

- “mulle saade meeldis ja andis hea ülevaate”;
- “Andis ülevaate Eesti uuriva ajakirjanduse kõrghariduse tekkimisest.”;
- “See otseselt ei toetanud õppimist, kuid tegu oli väga tore klipp.”;
- “Andis hea ülevaate ja tausta ehk Kersna jutt oli kergemini jälgitav”;
- “Oli põnev vaadata ja kindlasti sain teada sealt teadmisi, mida enne ei teadnud.”;
- “Sobis ajalisel väga hästi just enne Vahur Kersna külalisloengut, toetas seal küsimuste küsimist.”;
- “saade ei olnud üldiselt õppeainega nii seotud, aga kindlasti hea baas vahur kersna ja tema tegemistega tutvumiseks. põnev saade, mida tasuks kõigil aki tudengitel ikkagi vaadata, samas pooldan, et ülesanne jääks vabatahtlikuks “;
- “Olen “Pealtnägija” suur fänn, kuid selle ajaloolise taustaga polnud enne kursis, nüüd tean! Selle põhjal saigi ülesanne hästi sooritatud.”;
- “See oli huvitav ja andis hea ülevaate”;

- “Taaskord uued teadmised ja asjaosaliste enda kogemuse kirjeldamine.. toob ajakirjanduse ajaloo otse minu koju.”;
- “Vaatasin, kuid kodutööd ei teinud, vaatasin hiljem, aga see oli põnev vaatamine sellegipoolest”;
- “Tore ülesanne, mida väga palju teha ei saa ning avardas silmaringi”;
- “Olin ise seda ennegi vaadanud kuid uuesti vaadates (peale natukest aega ajakirjanduse õppimist) avastasin enda jaoks uusi asju. Samuti imehea eeltöö Kersna loengule.”;
- “Ütleks, et see oli lihtsalt huvitav vaatamine.”;
- “Saade oli põnev ja hariv ning aitas hästi lühiülesande küsimustele vastamisel.”;
- “"Pealtnägija fenomeni" kodutöö oli minu arvates üks huvitavamaid, kuna patt tunnistada, aga ma ei olnud varasemalt "Pealtnägija" algusaegadega pea üldse kursis. See andis ettekujutuse, milline peab olema üks ajakirjanduslik saade ning millist pühendumust nõuab ajakirjanikutöö.”

Ivo Rulli raamatust "Meediamängud" ühe peatüki lugemine ja lühiülesande täitmine (5. ülesanne)
23 vastust

Joonis 5. Keskmine tulemus 4,34.

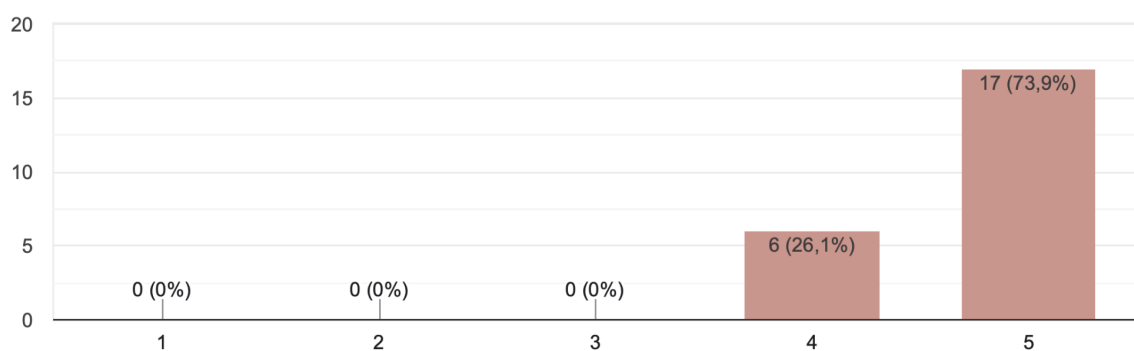
Põhjendused:

- “see oli vist mu lemmik ülesanne, nii ponev”;
- “See oli väga vinge ülesanne. Tunnen, et tulevase kommunikatsioonitöötajana õppisin justkui läbi praktika.”;
- “ei teinud.”;
- “Võtsin samuti kaasa uusi teadmisi endaga, mida ennem ei teadnud.”;

- “Valisin sama juhtumi, mida olime loengus kajastanud, seega see oli mu enda viga - oleksin võinud valida midagi uut, et ka teadmisi juurde saada.”;
- “Äkki aitab see meil tuleviktöös sarnaseid olukordi vältida.”;
- “Väga põnev oli lugeda, kuidas kommunikatsioonijuht päriseluliste juhtumitega toime tuleb, sest kommunikatsioonijuhi tööülesannete kirjeldamisest jääb väheks ning ameti iseloom segaseks.”;
- “Ei teinud seda ülesannet.”;
- “Ma ei mäleta, mis raamat see oli: (“;
- “Põnevad peatükid, millest endale meelepärase valida sai.”;
- “Tore oli see, et sai ise peatüki valida, kõik peatükid olid omamoodi huvitavad ja lühiülesanne oli tore.”;
- “Sarnaselt eelmiste vastustega, ei olnud ma eriti kursis, milline on olnud kommunikatsioonijuhtide töö Eesti tasandil. Raamatus sirvisin lisaks oma peatükile ka teisi kaasuseid ning leidsin väga huvitavaid ja inspireerivaid artikleid. Ütleksin, et ülesanne muutis kommunikatsiooniinimese töö minu jaoks arusaadavamaks ning aitas saada kurssi ajalooliste (kriisi)sündmustega.”

Ajakirjaniku intervjuuerimine (3. kodutöö)

23 vastust

Joonis 6. Keskmine tulemus 4,73.

Põhjendused:

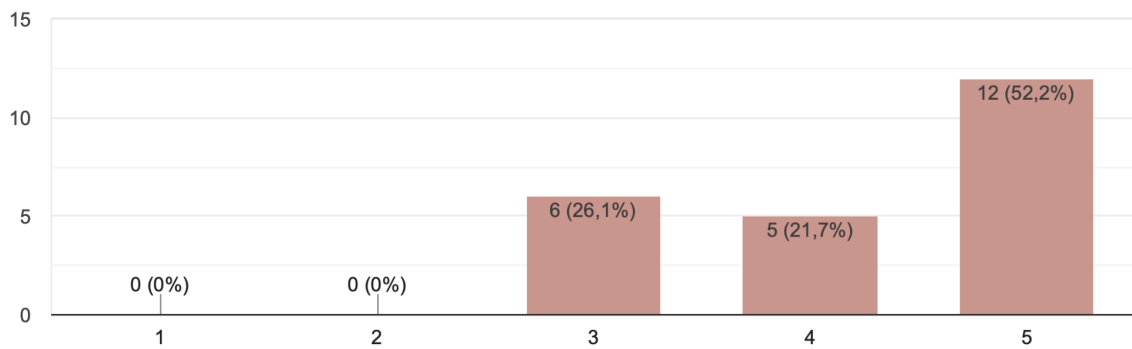
- “natukene segane oli ja veidi liiga vette viskamine kui pole varem sellist asja teinud”;
- “Ajakirjanikku oli raske kätte saada.”;

- “Tundmatusse vette lykkamine pole kunagi tore, sai tutvuda paris ajakirjanduse tooga, mis tulevikus kindlasti kasuks tuleb.”;
- “Andis hea võimaluse ajakirjanikutööks ette valmistuda, täiendada kogemustepagasit ja luua väärtuslikke kontakte.”;
- “Viis mind mugavustsoonist välja ja oli väga õpetlik.”;
- “Oli keeruline ja natuke hirmutav, kuid eriala mõttes väga hea esimene intervjuerimiskogemus.”
- “pole taas kord väga antud õppeainega seotud, aga suurepärane ametialane praktika. kuigi ülesanne tuli üpris ootamatult ja ilma suurema ettevalmistuseta, oli see kindlasti vajalik ja tore, et sellise kogemuse saime. kindlasti järgmine aasta anda tudengitele ülesandest varem teada, sest paljudel ajakirjanikel oli nii lühikese etteteatamisajaga (2 nädalat) keeruline tudengi jaoks vaba hetke leida”;
- “Minul kadus selle järel mingisugune nõ barjäär võõrastega suhtlemise või üleüldiselt intervjuerimise vahelt. Lisaks sain toreda tutvuse ja kes teab, äkki ka praktikakoha.”;
- “Kindlasti tundmatusse vette hüppamine, kuid väga äge kogemus, paljude jaoks esimene intervjuu. Samuti ka esimene kontakt ajakirjandusmaailmas.”;
- “Toetas, aga oleks võinud kohe alguses panna juhistesse, et mida siis vaja esitada. See tekitas lõpuks suurt segadust ja infokasti tegemine enese jaoks oli tehtud justkui märksõnadega, aga tundus, et see polnud piisav kuigi oli ju enese jaoks, et olla valmistunud.”;
- “See oli uus ja hea kogemus ning tuli kasuks”;
- “Alguses tundus ülesanne väga karm. Teha midagi, mida varem pole teinud ja ka võimalikult õigesti on keeruline. AGA. Learning by doing ilmselt jättiski sellest aimest kõige parema maitse suhu, sest sain põhjaliku tagasiside ning ka väikese demo erialasest tööst.”;
- “Esimene katse läks metsa, sest heli varjutas sahin. Leppisin kokku uue aja. Ka siis juhtus omajagu. Kuigi see ei olnud minu esimene intervjuerimine, sain palju kaasa. MIDAGI PRAKTILIST- hea vaheldus”;
- “Nii lahe ülesanne! Kui terve semester oli väga kuiv ja teoreetiline, siis lõpuks sai teha midagi, mis nägi ajakirjanduse moodi välja. Lisaks kohtuda oma suure eeskujuga ning teda intervjuerida oli väga suur samm mugavustsoonist välja, väga vinge ülesanne, aitäh!”;
- “Väga hea vette viskamine! Mõne kursakas oli selle ülesande pärast väga hirmunud, kuid usun et kõik said suht hästi tehtud või vähemalt unustamatu kogemuse.”;
- “Väga super, et sai selle kogemuse juba nii ülikooli alguses. Kindlasti sain midagi õppida, mida paremini teha ja edaspidi meeles pidada.”;
- “Arvan, et see oleks pidanud rohkem punkte andma, sest see oli väga mahukas töö.”;

– “Ajakirjaniku intervjuerimine pani mind proovile, arvestades, et tundsin tohutut alaväärsuskompleksi. Alguses tekkis tunne, et esmakursuslasena omaala spetsialisti ning päris ajakirjanikku intervjuerima minna on veider ning väljaspool minu võimekust. Intervjuu käigus mõistsin aga, et just sellisteks ülesanneteks peabki õige ajakirjanik valmis olema ning et inimesed on tegelikult väga mõistvad ja toetavad. Kindlasti aitas kaasa, et esimeseks intervjuuks olid meil küsimused, millest lähtuda, ette antud. Olen oma sooritusega tohutult rahul ning sain kindlamaks ka oma eriala valikus. Aitäh.”

Ajakirjaniku intervjuu transkribeerimine (3. kodutöö)

23 vastust

Joonis 7. Keskmine tulemus 4,26.

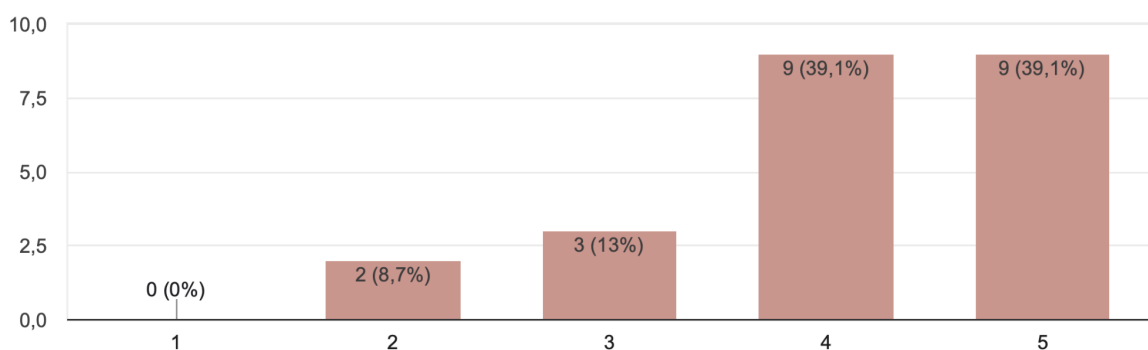
Põhjendused:

- “Transkribeerimine oli hea kogemus. Läksin sellega alt, toimetasin liiga palju. Samas ongi hea, sest nüüd sain transkribeerimise žanrist aru juba esimesel semestril.”;
- “Samuti see on esimene trepp ajakirjanduse toos ning see tuleb kasuks.”;
- “See oli lihtsalt tüütu.”;
- “See oleks olnud õpetlikum ja paljud vead oleks vältimata jäänud kui oleks peamised transkriptsiooni osad ja just vormistus läbi käidud ennem selle päriselt tegemist.”;
- “väga aeganõudev, samas oli huvitav”;
- “mõnes mõttes vajalik ja arendav, aga üldiselt tüütu ja minu hinnangul ka pisut ajaraisk. kokkuvõtte tegemine oleks kasulikum olnud, kuigi mõistan, et näituse raames oli seda vaja”;
- “See on eluline oskus, tekstirobotid aitasid väga.”;

- “Aitas saada aimu, mis see üldse on. Tean ka, et see on üpriski ajakulukas ning tuleb olla hoolikas, et intervjueeritava juttu mitte moondada.”;
- “Toetas.”;
- “Hea kogemus, sai natuke harjutada toimetamistööd jne”;
- “See, kui raske see oli, oli õudne. Tekstirobot on väga hea abimees, kuid selle teksti toimetamine ja helisalvestise väikeste lõikude kümnetes kordades läbi kuulamine ajas pildi silme ees virvendama küll. Soovitan soojalt kõigil ära proovida.”;
- “Natukene tüütu ülesanne, kuid ajakirjaniku ameti juures väga vajalil”;
- “Polnud minu jaoks esmakordne kogemus, kuid teiste jaoks, kes varem kokku polnud puutunud, kindlasti arendav. Kohati ka tüütu, kuid ega ükski amet pole ainult tore lilleline - näitas ka seda kuivemat osa.”;
- “Transkriptsioon oli üsna vigane seega tegelikult pidi väga palju toimetama. Samas tunnis sain aru, et parandama peaks vaid üksikuid asju, sõnakordusi ja vogu, aga teistelt kursakatelt kuulsin, et seda tehes said nad siiski kriitikat. Ehk järgmine kord võib siiski konkreetsemalt öelda, et tegelikult ikka eeldatakse põhjalikku parandamist.”;
- “Arvan, et intervjuu tegemine oli juba piisavalt mahukas ülesanne ja transkriptsioon sinna juurde oli väga suur töö, sest enamus teksti pidi siiski parandama.”;
- “Intervjuu transkribeerimine andis ettekujutust ning reaalselt praktikat tööst, millega mul tulevikus ilmselt palju kokkupuudet hakkab olema. Seega sellisel viisil selle läbi praktiseerimine oli tohutult kasulik. Ilmselt oleks veel efektiivsem olnud, kui oleksime pidanud otsese transkriptsiooni asemel vastused ilusaks jutuks kirjutama, kuid mõistan, miks oli antud kontekstis otsest ümberkirjutist vaja.”

Ajakirjaniku kohta infokasti tegemine (3. kodutöö)

23 vastust

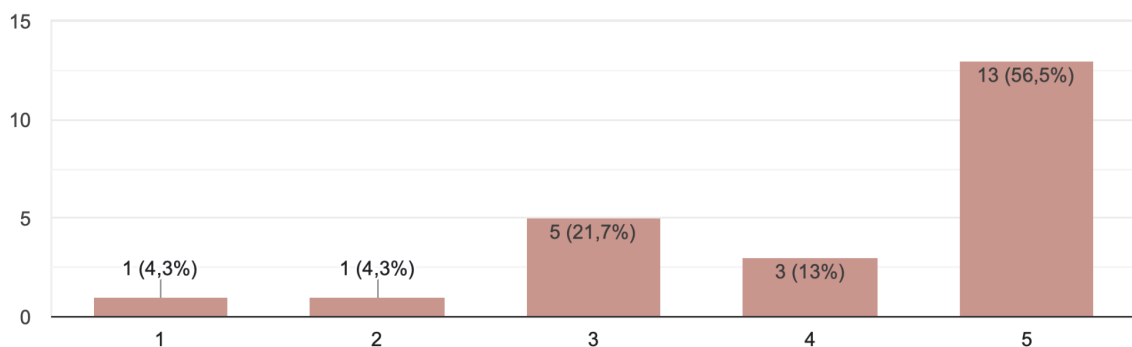
Joonis 8. Keskmine tulemus 4,08.

Põhjendused:

- “hea lisa”;
- “minu meelest oli see suhteliselt mõttetu, sest info ajakirjaniku kohta tuli intervjuuerimise kaigus välja ehk sellele info saab leida ka transkriptsioonist.”;
- “Ma ei saanud selle mõttest aru. Muidugi pead enne intervjueeritava tausta uurima, aga iga detaili kirja panek ei tundu minu jaoks oluline.”;
- “Selle oleks võinud ka ennem kyidagi läbi käia kui palju asju seal peab ikka olema jne.”;
- “Oleksin tahtnud rohkem teada, milline see infokast peab välja nägema ja kuidas seda transkriptsioonis vormistada. Enne intervjuud uurida intervjueeritava kohta oli aga väga kasulik.”;
- “Õpetas info otsimist internetisügavustest.”;
- “Oli enese jaoks hea, sest sai teada palju asju mille kohta muidu oleks pidanud küsima.”;
- “Sai uut infotmatsiooni ja oli ülevaatlik”;
- “Tundus pisut mõttetu ülesandena lihtsalt.”;
- “Järgmisesel korral väib julgelt juhendisse kirja panna, et infokast peab ka töösse jõudma :)”;
- “Tore stalkimistö:)”;
- “Ajakirjaniku põhioskust tutvustav.”;
- “Uurimise mõttes oli kasulik, et edaspidigi teaks kust kellegi kohta infot leida.”;
- “See oli minu jaoks lihtne, sest minu ajakirjaniku kohta oli internetis palju infot.”;
- “Sain ettekujutuse, kui oluline on intervjueeritava kohta eelnevalt informatsiooni otsida, et oskaksin intervjuud tehes vestlust juhtida. Tundsin end tänu eeltööle intervjuul palju mugavamalt.”

Ajakirjaniku kohta ettekande tegemine (3. kodutöö)

23 vastust

Joonis 9. Keskmine tulemus 4,13.

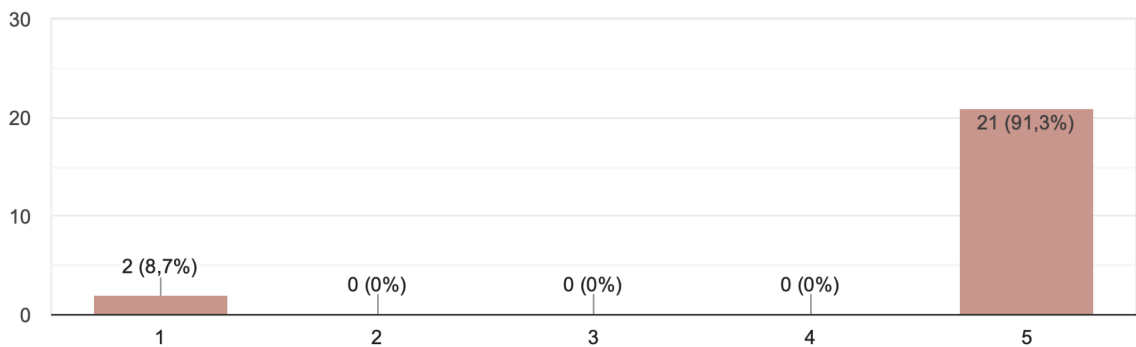
Põhjendused:

- “tore oli teiste jutte kuulda”;
- “Avaliku esinemise oskus ja teiste kuulamine. Terve grupp pani justkui pea kokku ja sai ülevaate uue põlvkonna ajakirjanikest.”;
- “Kõik ei saanud kahjuks esitlust esitada - võib-olla siis anda kõigile see võimalus või valikuliselt vms”;
- “Õpetas arvestama ajapiiranguga ja valima jagamiseks välja vaid olulisema.”;
- “See oli tore.”;
- “Sain teada paljude ajakirjanike kohta, kellest enne väga kuulnud polnud. Samas enda ajakirjanikust esitlust teha oli keeruline, sest nii palju informatsiooni ja nii vähe aega, pluss see oli üldiselt väga kiire ja stressirohke periood koolis.”;
- “tore, et sai teiste ettekandeid kuulata, aga ajapuuduse tõttu said siiski esitleda vaid vähesed”;
- “Tore võimalus saada ülevaade tegevajakirjanikest.”;
- “Pigem tutvustamine, et mis oli tähtsam. Esinemine ja olulisemast lühikese kokkuvõtte tegemine.”;
- “Tore on oma vaeva ja tööd ka teistega jagada. Olgugi et mõndadest esitlustest ei jäänud midagi meelde, siis on just mulle kui esitlejale seda väga meeldiv teha.”;
- “Avaliku esinemise praktikat on ikka ajakirjanikul vaja”;
- “Üldistamine, tähtsaima välja otsimine ning ettekandmine - samuti kõik väga tähtsad oskused.”;

- “Tundus ebaloogiline, et kõik ei esitlenud. Oleks tahtnud teiste ajakirjanike kohta ka kuulda, kes esitlemata jäid.”;
- “Ettekanne andis võimaluse tohutust informatsioonihulgast välja filtreerida kõige olulisem. Tunnen aga, et aega oli ettekande jaoks liiga vähe, samas, kas auditoorium suudaks ühe inimese kohta rohkem informatsiooni talletada?”

Vahur Kersna külalisloeng

23 vastust

Joonis 10. Keskmine tulemus 4,65. Kui välja arvata kaks vastajat, kes ei käinud loengus ja kelle hinnang oli ilmselt seetõttu 1, siis on keskmine 5,0.

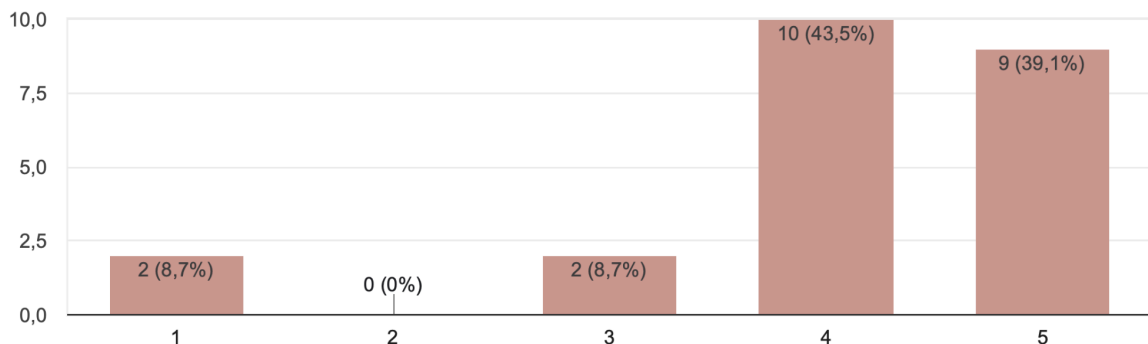
Põhjendused:

- “vaga lahe ja eksklusiivne”;
- “Kersna ei vaja sõnu - imeline!”;
- “Ei osalenud”;
- “Kindlasti esimese semestri kõige erilisem kogemus, hindamatu väärtusega loeng.”;
- “See oli väga lahe.”;
- “Meeldis väga!!!”;
- “Tõesti väga-väga huvitav loeng oli!”;
- “suurepärane võimalus”;
- “Üks meeldejäävamaid loenguid, andis tibakene lootust.”;
- “superäge kogemus!!!!!!!!!!!!”;
- “Ei käinud kahjuks kohapeal”;
- “Äge, sai palju asju teada just teerajajalt endalt. Juba teatud kuulsus ametialases töös aitas teda mingil määral rohkem kuulata ja kuulda võtta. Elukogenud inimene, andis palju kaasa.”;

- “Kellegi teise vaatenurgast asja nägemine annab juurde ja kuna ta ise on nii tegija, siis noortel on hea kellegi parema nõu kuulda”;
- “Ma vist ei ole iial nii mõnuses loengus käinud. Vahur rääkis kõike väga hästi ja ma ei jaksa Mihklit ära tänada selle eest, et selline sündmus aset leidis.”;
- “Nii lahe oli kuulda elava lengendi koegmust ja see, kuidas ta Urmas Otist rääkis oli nii armas ja inspireeriv!”;
- “Selline legend ikka meile koju kätte kutsuda... Vau! Külalisloenguid võiks üldse rohkem olla minu meelest peale meie 4Dimensiooni korraldatud ürituste.”;
- “Kõige põnevam loeng kus ma kunagi käinud olen!”;
- “Oli tohutult inspireeriv nii tähtsat tegelast auditooriumi ees näha. Kersna suutis tekitada tunde, et meist võiksidki päriselt saada tema kolleegid. Samuti tõi loeng mind maa peale ja näitas, et televisioonis nähtud suurkujud on tegelikult täiesti tavalised inimesed nagu meiegi. Lisaks nägin, et see, kuidas inimene televisioonis esineb võib mitmeti erineda sellest, milline ta on päriselus.”

Vahur Kersna külalisloengu põhjal lühiülesande täitmine (6. ülesanne)

23 vastust

Joonis 11. Keskmise tulemus 4,04.

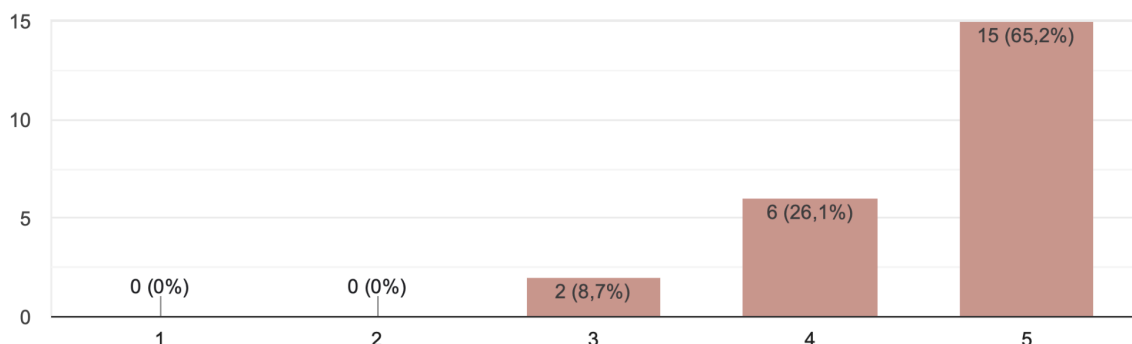
Põhjendused:

- “meeldis”;
- “Aitas mõtestada Kersna fantastilisust.”;
- “Aitas enda jaoks läbi mõelda, mida endaga loengust kaasa võtan.”;

- “Panin palju asju loengust kirja aga unustasin selle õigeaks ajaks esitada ja sain selle pärast vähem punkte”;
- “Ma ei tea kui vajalik see oli, sest kõik kuulasid põnevusega ja pani pingele, et ilmtingimata pead jätma mingi fakti meelde.”;
- “See oli väga tore vaheldus ja samas motiveeris veelgi rohkem külalisloengus kõike, mida Vahur Kersna ütles, läbi mõtlema.”;
- “aitas kuuldot kinnistada.”;
- “Kinnistas materjali.”;
- “Sai vaadata mis päriselt meelde jäi ja kasulik oli”;
- “Ajakirjanik peab ikka oskama pikka juttu lühidalt kokku võtma”;
- “Pani mõtlema kuuldu peale ning seda kinnistama.”;
- “Toetas rohkem iseenda ja meeldejäanu reflekteerimist. Ei ütleks, et see eksamil kuidagi kasulikuks osutus.”;
- “Olin loengus tähelepanelikum ning märkisin huvitavaid fakte põnevusega ülesse.”

Suuline eksam

23 vastust

Joonis 12. Keskmine tulemus 4,56

Põhjendused:

- “mulle meeldis suuline vaga ja see oli minu jaoks super lahendus”;
- “Mulle suuline eksam sobib. Vestlusformaad õppejõududega on arendav nii teadmiste kui formaadi praktiseerimise”;
- “eksamiks oppimine aitas kokkuvotta kogu semestris jooksul tehtud asju, millega kinnistasin vaga palju uusi teadmisi.”;

- “Hea kogemus, sest varasemalt teinud ainult kirjalikku eksamit. Õpetas suuri infohulkasid haldama ja neist olulisema välja noppima. Suuliselt vastamine kinnistas teadmisi paremini kui kirjutamine oleks.”;
- “Oli kindlasti lihtsam kui kirjalik eksam, aga arvutist materjaleide lugemine oli silmadele väsitav.”;
- “Oli normaalne, aga aasta algul oleks ajaloo tunnid võinud olla natukene toetavad, sest see kiirutamine teemadest läbi ja nende segamini võtmine, arusaamata päris, mis ajastus me siis nüüd oleme, tegi selle raskemaks.”;
- “Sain palju parema ülevaate ajalooteadmistest ja tegelikult ka üldajaloost. Tegelikult ei olnudki nii hirmus (kartsin tegelikult väga suulist eksamit)”;
- “ise tundsin suulise eksami puhul tohutut survet, et pean kõike teadma, sest ei tahtnud õppejõudude ja kaastudengite ees lolliks jääda, mistõttu pingutasin tohutult palju õppimisel. kuigi see oli seda väärt ja ajalugu sai tänu suulisele eksamile kordades paremini selgeks ja arusaadavaks, oli minu jaoks materjali siiski pisut liiga palju ning just emotsionaalne pinge oli suur”;
- “Tegelikult ei olegi suulised eksamid nii hullud. Tulemus ei ole just kiita, aga eks see olegi õppetund edaspidiseks.”;
- “andis võimaluse oma seisukohti laiahaardeliselt põhjendada, oma vastust korrigeerida, kui õppejõud su öeldut parandasid, võimalus harjutada esinemist”;
- “Tunnen, et kukkusin eksami täielikult läbi kuigi teadsin asju, aga formaat oli uus ja närvi sai minust võimsuse. Samuti erinevate pisiasjade parandamine ajas isiklikult mul mõttelõnga täiesti sassi ja pingeolukorras läks kõik uuesti meelest. Kuigi peab nentima, et nii lihtsalt on ja see oli mulle isiklikult suur õppetund.”;
- “Ma ei hääletanud suulise eksami poolt, aga see oli isegi parem kui kirjalik”;
- “Väga meeldiv ja värskendav kogemus.”;
- “1. Olin väga ärev, aga sain end proovile panna. 2. Küsimus, mille sain oli "Millist rolli mängis ajakirjandus Eesti taasiseseisvumisel". Piinlik oli öelda, et minuteasa ajakirjandus otsesekt midagi ei teinud. Oleks teadnud, et nii ongi, poleks muud jama ajanud. Üldiselt-väga tervitav”;
- “Oluliselt lihtsam oli asju meelde jätta ja lihtsam neid esitada kui kirjaliku eksami puhul”;
- “Alguses polnud suurim fänn, kuid nüüd kui see tehtud on, on kõik hästi:)”;
- “Kogesin esimest korda suulist eksamit ja tegelikult polnud see nii hull, kui kartsin. Kindlasti super kogemus, kasulik kasvõi tulevasteks tööintervjuudeks. Ütlen ausalt, et materjale oli hullupööra palju ja tundus, et see kõik on hoomamatu. Sellele lisaks oli stress

laes ka teiste ainekursuste tööde ja arvestuste pärast: seetõttu olin vaimselt nii kurnatud, et võtsin eksamit nii vabalt, et vähemalt läbi saaksin. Tulemus oli aga väga hea ning mõtlesin, et tulevikus võite uued tudengid ka maha rahustada, et tegelikult saab hakkama küll.”;

– “Kuigi alguses ei olnud ma suulise eksami poolt, siis kokkuvõttes mulle meeldis suuline variant rohkem kui kirjalik”;

– “Olin isiklikult suuliseleksamile kuni eksamini täielikult vastu, arvestades, et tegemist oli minu jaoks uue kontseptsiooniga ning tunnen ennast mugavamalt kui mul on rohkem aega asju meelde tuletada, kirja panna ning läbi mõtestada. Siiski tunnen, et eksam oli minu jaoks väga kasulik, kuna õppisin, kuidas tulen toime stressiga ning tean, et pean suuliste kontrollide edukaks läbimiseks tulevikus rohkem vaeva nägema just rahulikuks jäämise aspektist. Lisaks mõistsin, et elu on täielik õnnemäng, sõltub, mis pileti sa tõmbad. :)”

Palun iseloomusta kursuse lähiajaloo osa õpetamist:

– “Loengud olid väga kaasahaaravad ja esemed, videod ning pildid aitasid kaasa, et aru saada ajaloolisest kontekstist.”;

– “okei oli, ei oska lisada midagi”;

– “Väga hea oli loengutes käia. Informatiivne, huvitav, interaktiivne”;

– “Kohati segane, vahepeal info tuli liiga kiirelt, mistõttu ka kiirelt korvadest labi soitis ja midagi meelde ei jaanud. Samuti leian, et loengutes kaimine ei aidanud mul kuidagi eksamiks valmistuda sest infot nendest teemadest ei olnud.”;

– “Põnev, mahukas, vaheldusrikas”;

– “Väga hea! Kokkuvõtlik, aitas arusaamisele kaasa. Näited olid põnevad, toredad. Väikesed kodused lühiülesanded aitasid samuti teadmisi kinnitada. Ühesõnaga kõik oli tore!”;

– “Minu jaoks oli õppetöö põnev ja mitmekülgne, kohati esitasid kodutööd ka meeldivat väljakutset. Sain astuda mugavustsoonist välja. Parandasin enda teadmisi ka üldajaloost. Kursus avardas meeletult silmaringi ja pani paremini mõistma, miks tänane ajakirjandus on selline nagu ta on.”;

– “Mulle väga meeldis. Võibolla ka sellepärast pöörasin rohkem tähelepanu et mind lihtsalt huvitab lähiajalugu, aga videoklipid mida nägime olid kõige huvitavamad.”;

– “Oleks võinud olla paremini struktureeritud tunnid.”;

– “Minu meelest oli lähiajalugu kõige huvitavam osa sellest kursusest just tanu erinevatele näidetele (saateatkendid, esemed) ja ajakohasusele (lihtsamini tajutav, kuna see polnud nii

ammu). Ei ole just kõige suurem ajaloo fänn, aga neid loenguid kuulasin alati suure huviga ja olin 100% kohal.”;

– “Lähiajaloo loengud olid huvitavad. Eelkõige andsid õppetööle värvi juhtumite vaatamine/lugemine ja nende üle arutamine. Samuti oli tore katsuda enda käega kassetimängijat ja mobiiltelefoni - pani mõtlema, kui kiiresti on tehnoloogia meie ümber muutunud. Muidugi tuleb eraldi esile tuua ka Vahur Kersna külalisloeng. Telelegendi kuualmine andis mõtteainet päris pikaks ajaks.”;

– “Ülesannetest tootsin välja ajakirjanikuga tehtud intervjuu. Pani proovile, kuid oli ka samal ajal põnev.”;

– “Suuline eksam oli huvitav kogemus, mis tuleb kindlasti tulevikus kasuks.”;

– “mulle väga-väga meeldisid mihkli loengud. meeldis, et õppejõud ise oli energiline ja hakkamist täis, entusiastlik, sest see motiveeris ka mind rohkem kuulama ja tähele panema. meeldisid teemad, mida me käsitlesime. kõige enam kiidaksin pildi-ja videomaterjali, mis eredalt meelde jäi ja seda, et oli piisavalt aega rahulikult slide vaadata ja kirja panna”;

– “Lähiajalugu oli lihtsam hoomata, sest meie vanemad ja võib-olla ka vennad-õed on sel ajal elanud. Lihtsam oli aru saada ning luua seoseid. Arvan, et kui eksamil oleksid need küsimused tulnud, siis oleksin juba loengute põhjal nii mõndagi öelda. Hästi sisukad ja vaheldusrikkad loengud olid.”;

– “Lähiajalooost on mul nüüd väga hea ülevaade, sest me vaatasime videomaterjale, pilte ning Mihkel tõi kaasa ka põnevaid esemeid. Tihti kinnistab audiovisuaalne lähenemine teemat palju paremini.”;

– “Oli okei, oleks võinud olla rohkem jooksivaid materjale.”;

– “See oli hea just näidete jms abil, kuid kui aus olla, siis see teoreetiline osa slide näidata jäi igavaks ja tähelepanu hajus. Läheb saasi ja tekib küsimus, mis osa see lähiajalugu oli ja millal seda õpetati.”;

– “Huvitav, lõbus ja kaasahaarav.”;

– “Vaheldusrikas. Leidlik. Informatiivne”;

– “Liiga kiiresti võesti teemad läbi, oleks põhjalokumalt tahtnud lähiajalugu kui seda kaugemat ajalugu, sest mulle tundub, et seda on ajakirjanikul rohkem vaja süvitsi teada kui 19. sajandi ajakirjandust. Loengud läksid heas mõttes väga kiiresti ning alati oleks tahtnud veel ja veel kuulata.”;

– “Palju põnevam kui kõik eelnevad loengud! Tõesti oli huvitav just toodud materjalide (esemed jne) pärast. Loengute tempo oli ka just õige, aga samas sai kõik kõige vajalikum räägitud.”;

- “Teatud näited, videote vaatamine oli väga põnev. Tundus aga et lähiajaloo rääkisime palju vähem kui kaugemast ajaloost. Oleks tahtnud veelgi rohkem kuulda. Pean kiitma Mihkli loenguid, väga palju energilisemad ja haaravamad. Õppejõu aktiivsus ja erksus äratas ka tudengid üles. Esemete nägemine ja käegakatsutav materjal oli super idee. Mida mitmekülgsem loeng on seda parem. Sellepärast jäi lähiajaloo loengud kõige paremini meelde.”;
- “Lähiajaloo osa õpetamine oli väga põnev ja hästi läbi mõeldud. Loengud olid kaasahaaravad ja väga huvitav oli kuulata.”;
- “Minu arvates olid kursuse lähiajaloo tunnid kõige põnevamad, kuna need olid piisavalt interaktiivsed ning tundsin, et saan päriselt aru, millest jutt. Kindlasti aitab kaasa see, et lähiajalugu on minu jaoks tajutavamal kaugusel. Sain kõigist teemadest põhjaliku ülevaate. Tundsin loengutes, et olen mõttega asja juures ning suutsin terve poolteist tundi õpetatavale keskenduda. Seega ütleksin, et tegid suurepäraselt tööd.”

Sinu ettepanekud kursuse lähiajaloo osa paremaks õpetamiseks:

- “Võiks olla rohkem ülesandeid, kus saaks arutleda erinevate teemade üle, kuna suuline eksam näitas seda, et vaid faktidest ei piisa, on vaja ka üldistamisoskust. Mõni grupitöö või arutelu võiks aidata kinnistada ja õpetada üldistama või arutlema ajalooliste teemade üle.”;
- “ei tea hetkel”;
- “Ei ole. Ma ei oska küll midagi rohkemat tahta”;
- “akki tunnis tutvustada rohkem teemasi, mis tuleb eksamisse. Materjalimahtu vahendada või vähemalt kordavad teemad ara votta.”;
- “Võib olla vähem individuaalseid kirjalikke osasid ja rohkem muid ülesande vorme. Aga külalislektorid ja väljaskäigud olid toredad.”;
- “Kõik oli hea üldiselt. Salididel võib-olla oli vahepeal liiga palju teksti ja siis läks keeruliseks seda lugeda, konspekterida ja ka õppejõu juttu kuulata.”;
- “Kindlaid ettepanekuid ei ole, mina jäin väga rahule.”;
- “Ma ei oska ettepanekuid teha, tahaks et eksami matejalid oleksid samas formaadis”;
- “Oleks vähem ebaolulist ja rohkem faktide lahtiseletamist, nii et sellest saaks ka midagi aru.”;
- “Tegelikult väga ei olegi, aga võib-olla oleks võinud loengutes juba mingitele detailidele rohkem tähelepanu juhtida, mis kindlasti peaks meelde jääma, nt et on oluline teada, mis tegi millise saate erakordseks.”;

- “Saan aru, et aeg on piiratud resurss, kuid minu arust oleks ka lähiajaloo osale palju juurde andnud õppekõlastus. Tallinn on küll enda telemajade ja -tornidega kaugel, kuid ehk leiaks ka tartust mõne huvitava asutuse, mida loengu raames külastada. Klassiruumist välja saada on alati tore.”;
- “otsest kriitikat pole”;
- “Jätkata samas vaimus, sest oleme üheskoos ka arutanud, et antud perioodi loengud olid kõige informatiivsemad ja paremini ülesehitatud.”;
- “Kutsuda mõni ajakirjanik rääkima, kes sel perioodil aktiivselt tegutses.”;
- “Oleks võinud ehk eksamimaterjale anda juba kursuse jooksul lugemiseks, et vähendada detsembrikuu koormust. Aga ehk mõnele sobis ka nii.”;
- “Rohkem õpilasi kaasata ja arutleda. Kodutööd on küll oma osa, kuid see ei aidanud väga informatsiooni kinnitada. Puudjäägid on ikka.”;
- “Õppejõu poolsest kommunikatsioonist kodutööde parandamise aja kontekstis jäi vajaka. Rahvas nõuab vastuseid! Muud midagi, teeks ühe korra veel.”;
- “Kõik oli hästi. Loodetavasti järgmise aastal jätkad. Päriselt”;
- “Enne eksamit võiks anda tudengitele kordamisküsimused, mille järgi oleks olulist lihtsam õppida ning annaks aimu, mida tudengilt eksamilt oodatakse. Lisaks võiksid järgmisel docs’il panna kõik vastused pikad, nii on parem tagasisidet anda :)”;
- “Ei oskakski midagi välja pakkuda. Minu meelest oligi kõik juba väga hästi tehtud! Samas vaimus edasi, Mihkel!”;
- “Võiks paljupalju rohkem kasutada visuaalset ja audiovisuaalset materjali. Kuiv tekst slaidide peal on igav ning raske on korraga kuulata ja väikses kirjas pikka teksti lugeda. Videod, pildid, vanad esemed ja ilmekad näited toovad tähelepanu tagasi ning jäävad palju paremini meelde. Eksamimaterjalid võiksid juba Moodle’is olla ajastute kaupa järjestatud. Võiks ka juba eos soovitada tudengitel materjalid ära jagada, koos õppida – see tegi kõik hoomatavamaks ja omavahel vestlemine valmistis ette suuliseks eksamiks.”;
- “Ei oskagi anda ettepanekut, sest minu arvates oli kõik väga hästi!”;
- “Ei mäleta ning oska hetkel midagi lisada, tõesti olid põnevad loengud. Ühed põnevamad selle semestri jooksul.”

Lisa 7 – Kodutöö ja ülesanded

Kolmanda kodutöö (tähtaeg 29.11.2023) juhend

Intervjuu ajakirjanikuga (10 punkti)

Taust

2024. aastal tähistame Tartu Ülikoolis kahte olulist juubelit: möödub 105 aastat Juhan Peegli sünnist ning 70 aastat ajakirjandusõppe algusest. Oluliste tähtpäevadega seoses on järgmise aasta kevadel meie instituudil kavas mitmed sündmused, millest üks on näitus siin oma hariduse omandanud uue põlvkonna ajakirjanikest. Näituse fookuses on ajakirjanik kui inimene.

Meie õppeaine 3. kodutöö on pühendatud lähiajaloo uurimisele ja eelnevalt kirjeldatud juubeliaasta näituse korraldamiseks ja kogutud materjalide põhjal kogumiku koostamiseks ning panuse andmiseks ajakirjanduse ajaloo jäädvustamisel.

Ülesanne

1. Vali Moodle'i viki nimekirjast üks meie instituudi lõpetanud ajakirjanik ja registreeri oma nimi tabelis.
2. Tutvu põhjalikult ajakirjaniku taustaga, seni õeldu ja tehtuga. Guugelda julgelt! Koosta ajakirjaniku andmete kohta infokast: nimi, nimemuutused; sünniaeg ja -koht; hariduskäik (koolide nimed ja õppimise aeg, kõrgkoolide puhul ka õpitud eriala); elukäik (töökohad ja ametid, töötamise aastad, olulisemad ühiskondlikud ametid, liikmelisus organisatsioonides); ajakirjanduslik tegevus (töökohad ja ametid; kaastöö tegemine muudele väljaannetele); teosed (raamatud, muusikateosed, filmid jne); allikad, kust võib isiku kohta leida lisainfot, sh raamatud, artiklid jm trükised, käsikirjalised allikad, internetiallikad, dokumentaalfilmid, arhiiviallikad.
3. Loo ajakirjanikuga kontakt (helista, saada e-kiri). Tutvusta talle projekti (näituse ja kogumiku koostamine uue põlvkonna ajakirjanikest seoses ajakirjanduse õppe juubeliaastaga ülikoolis) ja selgita, mis teemal intervjuu toimub (küsimused võib ka ette saata, aga parem on anda lühiülevaade peamisest) ja kui pikalt see kestab (eeldatav aeg on minimaalselt üks tund). Oluline on selgitada ka seda, et intervjuust saadud informatsiooni kasutatakse näituse jaoks,

intervjuu transkriptsioon ja salvestus arhiveeritakse Tartu Ülikoolis tähtajatult. Intervjueeritav ajakirjanik peab üheselt mõistma, millele ta intervjuus osalemisega nõusoleku annab.

4. Lepi kokku aeg intervjuuks. Intervjuu läbiviimiseks eelista vahetut kohtumist ajakirjanikuga või kohtumist interneti vahendusel (Zoom, Teams vms) ja vali intervjuuks vaikne ning privaatne koht (kohvik või koridor ei ole hea plaan). Kirjalik intervjuu on viimane võimalus ja ei ole hea variant, sest ei võimalda küsida täpsustavaid küsimusi ning vahetust suhtlusest sündiva sünergia tekkimist.

5. Teeintervjuu ja salvesta vestlus eraldi faili (oluline on kvaliteetne heli, pilti pole tarvis; veendu, et intervjuu läbiviimiseks kasutatav tehnika ei vea kuidagi alt, olemas on laadija jmt). Intervjuu nn kohustuslikud küsimused on allpool. Küsimusi võib lisada, samuti intervjuu käigus muuta vastavalt olukorrale. Kuula oma intervjueeritavat: katsu esitada kõik ettenähtud küsimused, aga anna võimalus rääkida ka põnevatest lisalugudest või saada juurde muud infot, eriti kui intervjueeritav annab märku, et tal on veel midagi jagada. Pea meeles, et meie fookus on ajakirjanik kui inimene!

6. Transkribeeri intervjuu. Formaati: Times New Roman, 12p, reavahe 1,5, lõikude vahel tühi rida. Tekstis ei tohi olla kirjavigu. Transkriptsiooni tegemise hõlbustamiseks võib kasutada vastavat tarkvara, aga tekst tuleb kindlasti toimetada.

7. Laadi transkriptsioon ja salvestus Moodle'isse. Tähtaeg: 29. november kell 23.59.

8. Valmista intervjuu põhjal ette kolme minuti pikkune suuline ettekanne (sh maksimaalselt kolm slaidi), millega tutvustad loengus oma intervjueeritavat (nt kes ta on, kus ta töötab/on töötanud, intervjuust välja tulnud olulised mõtted). Tähtaeg: ettekanded toimuvad 6. detsembri loengus. Slaidid laadi Moodle'isse üles hiljemalt 5. detsembril kell 23.59.

Intervjuu küsimused

Kui pikk on Teie ajakirjanikutöö kogemus? Kus ja mis aastatel olete töötanud? Kas ja miks olete endiselt oma ametivalikuga rahul?

Mis pakub ajakirjanikutöös rahuldust?

Mis tekitab ajakirjanikutöös muret?

Milline on ajakirjaniku kui ameti roll ja positsioon praeguses Eesti ühiskonnas?

Palun kirjeldage mõnda dilemmat oma tööelus, kus Teil tuli leida tasakaal professionaalse ja üldinimliku käitumise vahel. (Vajadusel saab selgitada lisaks: professionaalse käitumise all pean silmas näiteks ajakirjaniku kohustust midagi kajastada (näiteks õnnetuse korral või mõnes teemas, kus on teada, et selle kajastamine põhjustab kellelegi raskusi, teeb haiget vms), üldinimliku käitumise all näiteks soovi minna vastuollu kohustusega kajastada (näiteks aidata inimesi, hoida ära olukorra eskaleerumine vms)).

Kui palju on töö ajakirjanikuna Teid inimesena muutnud? Kuidas olete sellega seoses kasvanud?

Eesti ajakirjanduseetika koodeks ütleb, et ajakirjandus teenib avalikkust, seega on inimeste teenistuses. Kas ja millistel hetkedel olete selle peale oma töös mõelnud?

Millest Te ajakirjanikutööd tehes inimesena kunagi ei tagane? Millistele põhimõtetele jääte kindlaks?

Palun selgitage oma sõnadega lahti Juhan Peegli mõte, et ajakirjanik võid sa olla, aga inimene pead sa olema.

Miks võiksid noored valida ajakirjaniku ameti? Milline noor võiks ajakirjaniku ameti valida?

Ajakirjanikud

1. Urmet Kook (2000)
2. Neeme Korv (2000)
3. Epp Ehand (2001)
4. Arp Müller (2003)
5. Marii Karell (2003)
6. Rannar Raba (2003)
7. Kai Väärtnõu (2005)
8. Piret Reiljan (2005)
9. Merili Nikkolo (2006)
10. Martin Šmutov (2007)
11. Holger Roonemaa (2007)
12. Mirko Ojakivi (2009)
13. Liisu Lass (2010)

14. Tiina Kaukvere (2011)
15. Eeva Esse-Sõõrumaa (2012)
16. Marii Kangur (2012)
17. Madis Kimmel (2012)
18. Gunnar Leheste (2012)
19. Taavi Eilat (2013)
20. Mari Mets (2013)
21. Kristjan Pihl (2013)
22. Maria-Ann Rohemäe (2013)
23. Henrik Roonemaa (2013)
24. Sten Teppan (2013)
25. Piia Osula (2014)
26. Keili Sükijainen (2014)
27. Laura Kalam (2015)
28. Martin Laine (2015)
29. Greete Lehepuu (2015)
30. Joosep Värk (2015)
31. Jaanus Vogelberg (2016)
32. Heleri All (2017)
33. Aleksander Pihlak (2017)
34. Tuuli-Ann Freienthal (2018)
35. Greete Palgi (2018)
36. Jane Saluorg (2018)
37. Sandra Saar (2018)
38. Kadri Kuulpak (2019)
39. Priit Pärnapuu (2019)
40. Mirjam Mõttus (2019)
41. Anna Teele Orav (2019)
42. Mari Muru (2020)

Varus

43. Indrek Ojamets (2020)
44. Margus Hanno Murakas (2018)

45. Hindrek Pärj (2018)
46. Lenel Karu (2013)
47. Siim Kaasik (2014)
48. Heliis Raudsik (2018)
49. Kaspar Ruus (2020)
50. Veiki Ojaperv (2019)

4. ülesanne (2 punkti)

Vaata telesaadet "'Pealtnägija" fenomen" ja vasta järgmistele küsimustele (kokku kõik vastused ca 200 sõna):

- 1) Miks kujunes "Pealtnägijast" edukas telesaade?;
- 2) Mis oli kõige üllatavam teadmine, mille saadet vaadates said?;
- 3) Millised on selle saate põhjal hea ajakirjaniku olulisemad omadused?

Tähtaeg: 21. november 2023 kell 23.59.

5. ülesanne (2 punkti)

Loe Ivo Rulli raamatust "Meediamängud" ühe vabalt valitud juhtumi kohta (juhtumid asuvad raamatu esimeses osas lehekülgedel 11–60) ning vasta järgmistele küsimustele (kokku kõik vastused ca 200 sõna):

- 1) Milles seisnes juhtumi sisu ja millal see toimus?;
- 2) Miks on see juhtum kommunikatsiooni seisukohast oluline?;
- 3) Mis on juhtumi olulisim õppetund?

Tähtaeg: 28. november 2023 kell 23.59.

6. ülesanne (2 punkti)

Palun pane kirja (ca 250 sõnaga) olulisemad mõtted (vähemalt kolm, selgita lühidalt, miks need on olulised), mille võtad kaasa Vahur Kersna peetud loengust.

Tähtaeg: 3. detsember 2023 kell 23.59.

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Mihkel Uiboleht,

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) minu loodud teose “Praktiline projekt: Eesti ajakirjanduse ja kommunikatsiooni lähiajaloo lühikursuse ettevalmistamine ja läbiviimine”, mille juhendajad on Marju Himma ja Ene Selart, reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada digitaalarhiivi DSpace kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
2. Annan Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace kaudu Creative Commons'i litsentsiga CC BY NC ND 4.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
3. Olen teadlik, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
4. Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Mihkel Uiboleht

29.05.2024